

Ἐλεύθερα Γράμματα

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΖΩΝΤΑΝΗΣ ΣΚΕΨΗΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΗΝ 1 ΚΑΙ 15 ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 6^Β
(ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ "ΑΕΤΟΣ...") ΤΗΛ. 21-081

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΑΘΗΝΑ, ΠΕΜΠΤΗ 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1946
ΤΙΜΗ ΔΡ. 500 — ΑΡΙΘΜΟΣ 49

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ALBERT BAVET: Ἡ Ἑλλάδα
ΛΗΜ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ: Λογοκρισία
ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ: Ρωμιοσύνη
ΜΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΣΤΟ
ΠΑΡΙΣΙ
Κ. Σ. ΣΤΑΝΙΣΛΑΒΣΚΗ: Θεατρικὴ τέχνη

ΣΩΚΡ ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ: Δύο καλλιτέχνες
Ἡ ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΛΩΝΑ
G. ALTMAN: Φεδερικό Γάφθα Λόρρα
PIERRE SÈGHÈRES: Πικασό
ΜΕΛ ΠΩΣ ΑΞΙΩΤΗ: Καταναλωτισμὸς δουλειᾶς
Κ. ΚΟΤΖΙΑ: Ἡ Προσομοίωσις τοῦ Κορρούτη

Τ. ΜΟΥΖΕΝΙΑΔΗ: Ὁ Σοσιαλιστικὸς Ρεαλισμὸς
στὴν τέχνη
ΡΟΖΑΣ ΙΜΒΡΙΩΤΗ: Ἡ ψυχικὴ υγεία τῶν παι-
διῶν μας
Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ: Κριτικὴ
Ἡ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Ἡ ΕΛΛΑΔΑ

Τοῦ Albert BAVET

Μιά παλιά καὶ δοκιμασμένη
φιλία δένει τὴ δημοκρατικὴ Ἑλ-
λάδα μὲ τὴ δημοκρατικὴ Γαλ-
λία. Ἡ φιλία αὐτὴ ἔγινε ἀκόμα
πιο θερμὴ, ὅταν ἡ φασιστικὴ Ἰ-
ταλία ἐπετέθηκε στὸν ἑλληνικὸ
λαό.

Μὲ ἀγωνία περιμέναμε τὰ
νέα. Σὲ λίγες μέρες τὸ ραδιό-
φωνο ἀνάγγειλε: οἱ Ἕλληνες
εἶχαν νικήσει τοὺς φασίστες.

Ἐπειτα ἀπὸ τόσες σκοτεινὲς
ἡμέρες ἡ νίκη ἐπιτέλους, ζαναγύ-
ριζε στὸ στρατόπεδο τῆς λευτε-
ριάς. Στὶς πόλεις μας, στὰ χω-
ριά μας, ἡ μεγάλη εὐδωχία λεγό-
ταν ἀπὸ στόμα σὲ στόμα. Ξανα-
ζωντάνευαν ὁ ἐθνουσιασμός κ'
ἡ ἐλπίδα. Ἦταν ἀπειρὴ ἡ χαρὰ
μας πὺ θλέπαμε τὸν ἑλληνισμό
νὰ ξαναπαίρνει τὸν ἱστορικὸ του
ρόλο καὶ νὰ σώζει, γιὰ μιὰ ἀκό-
μα φορά, τὸν κόσμο.

Οἱ μέρες πέρασαν. Οἱ Ἄγ-
γλοι δὲν μπόρεσαν νὰ δώσουν
τὴν ἀναγκαίαν βοήθεια κ' οἱ Να-
ζι κατὰχτησαν τὴ γῆ τῆς Ἑλλά-
δας.

Καὶ τότε ἄρχισε ὁ ἀγώνας
τῆς Ἀντίστασης, ὁ ἀγώνας αὐ-
τὸς πὺ τόσο τὸν νοιώθουμε, γι-
απὶ τὸν κάναμε κ' ἑμεῖς.

Εἶναι γνωστὴ, ἀλλοίμονο, ἡ
ἀπογοήτευση πὺ ἐνοιωσαν ὅλα
τὰ ἐλεύθερα ἔθνη. Ὁ ἑλληνικὸς
λαός, πὺ ὅταν ἡ Ἀγγλία ἀντι-
μετώπιζε μόνη τῆς τὴ μάχη στά-
θηκε ἡρωϊκὰ στὸ πλευρὸ τῆς,
δὲν εὗρισκε τώρα δικαιοσύνη.
Ἀφοῦ ἀγωνίσθηκε γιὰ τὴ λευτε-
ριά ὅλων, δὲν τοῦ δινόταν ἡ λευ-
τεριά. Ἐπρεπε, ἔπειτα ἀπὸ τὸν
ἐχθρικό ζυγὸ, νὰ γνωρίσει τὸ
ζυγὸ τῶν συμμάχων του. Κι' ὅ-
μως ἀν ἦταν ἕνας λαός πὺ
εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ βρεθεῖ στὴν
πρῶτη γραμμὴ τῆς μέρας τῆς νί-
κης, ἦταν ἐκεῖνος, πὺ πρῶτος
ἔδωσε τὸ παράδειγμα. Γι' αὐτὸν
δὲ θὰ ἦταν ἀρκετὴ κ' ἡ μεγαλύ-
τερη ἐπανόρθωση κ' ὅμως ἔ-
βλεπε νὰ τοῦ ἀρνοῦνται τὴν ἀ-
νεξαρτησία πὺ γι' αὐτὴν ἔχουσε
τὸ αἷμα του.

Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο πὺ κρα-
τοῦσαν τὸ Φράνκο στὴν Ἰσπανία
(Συνέχεια στὴ σελίδα 234)

ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ

Τοῦ Δημήτρη ΦΩΤΙΑΔΗ

Τοῦτος ὁ τόπος, πὺ ἔχει τόσες προϋποθέσεις νὰ γνωρίσει ὁ
λαός του μιὰ καλύτερη μέρα, σπρώχνεται μὲ τυφλὸ φανατισμό,
ἀπὸ τὴν ἀμάθεια καὶ τὸ μῖσος, πρὸς ἕνα νέο ἀφανισμό. Οἱ ἄλλες
χώρες τῆς Εὐρώπης — τόσο ἐκεῖνες πὺ ἀγωνίστηκαν τὸν καλὸν
ἀγῶνα, ὅσο κ' ἐκεῖνες πὺ βρέθηκαν στὸ πλευρὸ τῆς βίας — μπό-
ρεσαν νὰ προχωρήσουν, ἄλλες πιότερο κ' ἄλλες πιὸ λίγο, στὸ
δρόμο τῆς ὀλικῆς, δημοκρατικῆς καὶ πνευματικῆς τους ἀνόρθω-
σης. Σ' ἐμᾶς; Τὴ ζωὴ τοῦ ἔθνους μας, πὺ λιγοστὰ εἶναι πὰ τὰ
περιθωριά του, τὴν πνίγει ἡ φρίκη. Τὸ ἕνα ἀμελεύθερο μέ-
τρο ἀκολουθεῖ τ' ἄλλο. Ἡ παράταξη τῆς ἀρνητικῆς κατέχεται ἀπὸ
μιὰ διαβολομένη βιασύνη ν' ἀπομονώσει ὀριστικὰ τὴν πατρίδα
μας ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαούς, πὺ στεριώνουν τὴ νέα ἐθνικὴ τους
ζωὴ πᾶνω στὴ λευτεριά καὶ στὴν πρόοδο.

Ἄν ὑπάρχουμε σήμερα ὡς φυλὴ, τὸ χρωστάμε στὴν Ἑλλάδα

(Συνέχεια στὴ σελ. 234)

MIX, ΑΓΓΕΛΟΥ: Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν Κατακλυσμὸ.

Ἡ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ

Πήραμε καὶ δημοσιεύουμε τὸ
παρακάτω γράμμα:

Ἄγαπητοὶ φίλοι,

Πήραμε τὴν ἐσώκλειστη δια-
μαρτυρία τῶν Λογοτεχνῶν τῆς
Ἑλλάδος πρὸς τὴ Διεθνή Κοινὴ
Γνώμη κατὰ τοῦ ἀνελευθέρου
νόμου τοῦ σημερινοῦ Ἑλληνι-
κοῦ καθεστώτος «πὺ καταργεῖ
οὐσιαστικὰ τὶς ἐλευθερίες τοῦ
Ἑλληνικοῦ Λαοῦ» καὶ τὸ στείλα-
με ἐν μεταφράσει πρὸς διακε-
κριμένα πρόσωπα τῆς διεθνούς
κοινωνίας τῆς Ἑνώσεως τῆς Νο-
τίου Ἀφρικῆς, τῶν δύο Ρωσεί-
ων καὶ τῆς Πορτογαλικῆς Ἀ-
φρικῆς καθὼς καὶ εἰς τὸ Βελ-
γικὸν Κόγκον. Τὴν ἀπεστείλαμε
ἐπίσης εἰς τὰ τέσσαρα Πανεπι-
στήμια τῆς Νοτιοαφρικανικῆς Ἑ-
νώσεως, εἰς διαφόρους καθηγη-
τάς, εἰς τὸν τύπον, εἰς τὸν Νοτι-
αφρικανικὸν κλασικὸν σύνδε-
σμον καὶ εἰς τὰς βιβλιοθήκας,
ιατρούς, διπλωμάτας καὶ πολι-
τικούς.

Ἐσώκλειομεν ἕνα ἀντίτυπον
τῆς μεταφράσεως. Ἐχομεν στεί-
λει ἐν ὄλῳ καμμιά διακοσάρια
ἀντίτυπα σ' ὅλη τὴ νοτιωτέρη
Ἀφρικὴ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ ὡς
τὸ Ἀκρωτήριο τῆς Καλλῆς Ἑλπί-
δος.

Στὴ μετάφραση παρουσιάζου-
με τὸ ψήφισμα ὡς νόμο, γιὰτί,
ὅταν ἦλθε στὰ χέρια μας εἶχε
περάσει ὡς νόμος στὴ «Βουλὴ»
σας ἐκεῖ.

Θέλομε νὰ σᾶς διαβεβαιώσου-
με ὅτι ἡ μεγίστη δημοκρατικὴ
Κοινὴ Γνώμη ἐδῶ, ἐκφράζει ἀνε-
πιφύλακτα τὸ θαυμασμὸ τῆς γιὰ
τὴν ἀκατάβλητη καὶ ἀτσάλνια
ἀντοχὴ καὶ σθένος μὲ τὰ ὅποια
ἀνταπεξέρχεσθε κατὰ τῶν σφαγι-
αστῶν, ξένων καὶ ντόπιων, τῶν
δημοκρατικῶν αἰσθημάτων τοῦ
λαοῦ μας. Ὅταν κανεὶς λάβει ὑπ'
ᾄψη τὸ ἀκατάσχετο αὐτὸ πνεῦ-
μα τῆς δημοκρατίας πὺ συγκλο-
νεῖ καὶ πλημμυρίζει ὅλον τὸν
κόσμο, καὶ πρὸ παντός τὰ γειτο-
νικά κράτη τῆς Ἑλλάδος μας,
οἱ γελοῖοι ἀντιδραστικοὶ τῆς Ἑλ-
λάδος παρουσιάζονται ὡς προ-
σπαθῶντες νὰ σαρώσουν πρὸς
τὰ πίσω ἕνα ὠκεανὸν πὺ ἀφεύ-
κτως καὶ ἀσφαλῶς θὰ τοὺς πνί-

ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ

(Συνέχεια από τη σελ. 233)

έκείνη, που στάθηκε, μέσα στους πιο άραχλους αιώνες, φώς κι έπιδα λύτρωσης τ' ανθρώπου. Τώρα αυτή τη δόξα που καμιά άλλη δεν είναι πιο άμαρανη, γυρεύουμε να την κηλίσουμε ξανά μέσα στο βούρκο του φασισμού.

Τό ψήφισμα για τ' «μέτρα τάξης», που είχαν σαν αποτέλεσμα ν' αναστατώσουν όλοκληρη τη χώρα μας και να ξεσηκώσουν τη δίκια αγανάκτηση της παγκόσμιας κοινής γνώμης, το άκολούθησε ένα άλλο. Τό κατάθεσά ο ύφυπουργός Τύπου στη Βουλή και προδίδει την καθιέρωση προληπτικής λογοκρισίας στα θεάματα. Πρίν άσχοληθώ με την ούσια του ζήτηματος, θα ύπογραψω τις ίδινακρίβειες που ύπάρχουν στο ένακοινωθέν που έθγαλε το Ύφυπουργείο Τύπου, για να δικαιολογήσει την άνελεύθερη αυτή πράξη του. Γράφει:

«Ότι εις ώρισμένα θεάματα σατιρίζονται ξένα κυβερνήσεις και ξένα δυνάμεις και σύμμαχοι στρατοί, πράγμα όπερ εις τας παρούσας στιγμιάς δύναται να προκαλέσθι έντόνους διαμαρτυρίας και να έχη συνέπειας άλεθρίας, όστι προσβάλλονται τα εθνικά έθώδη και τα άπαράγραπτα εθνικά μας δίκαια/ τα όποια ο έλληνοκόσμος λαός καθηγίασε διὰ τών άίματος και τών θυσιών του, όστι άσκεείται ύβριστικώτατη επίθεσις κατά της ιδεολογίας τών άντιπάλων του συγγραφέως δηλαδή της έθνικής πίστωσης της μεγίστης πλειοψηφίας του έθνους και όστι αί συνέπειαι τών άνωτέρω ύπερβάσιών ύπήρξαν επίθεσις άντιφρονούντων έναντίον τών θεάτρων, εις τὰ όποία τὰ έν λόγω έργα έξετελούντο και άιματηρά έπισόδια.»

«Άς δοίμε άν οι δικαιολογίες αυτές άνταποκρίνονται προς τὰ πράγματα. Οι πρώτες επίθεσις στα θεάτρα έγιναν το πρώτο σμένο καλοκαίρι. «Άρχισαν από το Έθνικό Θεάτρο, που έπαιζε τον «Έμπορα της Βενετίας» του Σαίξπηρ κι άκολούθησαν, σ' ύχορον α τ ό ίδιο έρώδ υ, οι επίθεσις στο Λυρικό, όπου οι Ένωμένοι Καλλιτέχνες έπαιζαν τον «Ιούλιο Καίσαρα» του Σαίξπηρ, και στο θεάτρο «Ερμιής», όπου ένας μουσικός θίασος έπαιζε μιάν άκακη επίθεώρηση.»

Τώρα ποιά σχέση έχουν τα έργα του Σαίξπηρ με τις φράσεις του ύπουργικού άνακοινωθέντος, πώς «προσβάλλονται τα εθνικά μας ιδέωδη και τα άπαράγραπτα εθνικά μας δίκαια» και πώς άσκεείται ύβριστικώτατη επίθεσις κατά της ιδεολογίας τών άντιπάλων του συγγραφέως, μονάχα οι σοφοί συντάχτες του άνακοινωθέντος μπορούν να μας εξηγήσουν — έχτος πιά άν οι άλαοπρόβλητοί μας θεωρούν προσωπικό τους άντίπαλο τον Σαίξπηρ.

«Άλλα, λοιπόν, είναι τα αίτια που έσπρωξαν το Σεβαστόν Ύφυπουργείο Τύπου να ζητήσει την έπιβολή προληπτικής λογοκρισίας στα θεάματα. Αλλά που τόνισε στη διαμαρτυρία της η Έταιρεία τών Θεατρικών Συγγραφέων: Η ΦΙΜΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ.»

«Η δεύτερη άνακρίβεια, Τό Ύφυπουργείο λέει: «Ότι εις πάντα τα φιλελεύθερα κράτη και ιδιαίτέρως εις την Άγγλίαν και Άμερικην πάντα τα έργα ύποβάλλονται υπό τον

προληπτικόν έλεγχον του κράτους άκούμενον δι' ειδικών όργάνων καταλλήλως συνθεθειμένων.»

Έπειδή το Σεβαστόν Ύφυπουργείο θα κατέχεται, βέβαια, από τη «διδίμη της άλήθειας», παρακαλείται να διορθώσει κάπως έτσι την πρώτη φράση: «εις μ ε ρ ι κ ά φιλελεύθερα κράτη κλπ.» Για τον ίδιο λόγο παρακαλείται να διοικρινίσει: 1) Πώς στην Άμερική δεν ύπάρχει προληπτική λογοκρισία, μά προσκαλούνται οι άρμόδιες άρχές να πιστοποιήσουν εάν ένα έργο θεατρικό ή κινηματογραφικό, είναι κατάλληλο ή όχι να το παρακολουθήσουν και άνήλικοι και 2) Πώς ή προληπτική λογοκρισία στην Άγγλία έχει σκοπό την προστασία της «δημοσίας αιδούς», που γι' αυτό όχι μονάχα είμαστε όλοι σύμφωνοι, μά και στον τόπο μας ύπάρχουν σχετικοί νόμοι. Ένώ, άντίθετα, απ' όλοκληρο το νομοθέτημα γίνεται φανερό, πώς άποβλέπει να λογοκρίνει το ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ.

Και με ποίον τρόπο θα έφαρμοστεί μια τέτοια λογοκρισία, μας δείχνει ένα «χαριτωμένο» έπεισόδιο που άνάγραψε ο καθημερινός τύπος: «Ο διοικητής χωροφυλακής Χίου άπαγόρευσε στον Τοπικά «Όμιλο τών Νέων να παίξει το «Γιατρό με το στανιά» του Μολιέρου, γιατί έκρινε πώς είναι... άναντρεπτικό! Μά γιατί να τρέχουμε ως τή Χίο και να μη θυμηθούμε τί έγινε στην Άθηνά επί Μεταξά, όταν το τότε Ύφυπουργείο Τύπου — Σεβαστό κι αυτό — έπέτρεψε να παιχτεί η «Άντιγόνη» του Σοφοκλή, μονάχα όταν σβύστηκαν όρισμένοι σίχοι;

Μπορεί, λοιπόν, το άνελεύθερο νομοθέτημα να ψηφιστεί Μπορεί να ξαναπαγορευτεί ή δημοσίεψη όρισμένων τετραστιγμών του Έθνικού μας Ύμνου — γιατί κι' αυτό έγινε. Μπορεί ο «Έπιτάφιος» του Περικλή να ξανααπακηριστεί επικίνδυνος. Μπορεί, πάνω σε νέες κανόνες φωτιές, να καιε και πάλι κάθε πνευματικό προσδευτικό δημιούργημα τών αίωνων. Μπορεί να γίνουν όλ' αυτά κι' άλλα άκόμα χειρότερα, εν όνόματι ενός «τρίτου», ή «τέταρτου» ή «πέμπτου»... άνθελληνικού πολιτισμού. Έκείνο όμως που δε θα καταφέρουν με κανένα νομοθέτημα — κι' άς είναι «άλαοπρόβλητο» — είναι να πνίξουν τ ό πν είδμα. Δεν το κατάρθήσαν μήτε οι σκοτελειοι αιώνες του Μεσαίωνα, μήτε οι θρησκευτικοί φανατισμοί τών Ιεροσεξταστών της 'Ισπανίας! Κι' ο Μεταξάς τα δοκίμασε αυτά. Και το άπτελέσμα ήταν να μισηθεί από τὰ 90% του Έλληνικού λαού.

Τα κείμενα που θα λογοκριθούν, είτε θα καούν, θα ένθουσιάζουν, μόνο και μόνο γι' αυτό περισσότερο τις μάζεζ. Οι λέξεις που θα σβυστούν θ' άντικατασταθούν μ' άλλες άθώες, που ή μεταφορική τους σημασία δίχως καμιά προσυμφωνία, θα γίνεται άνταληφτή απ' όλους. Κι' οι άθώες αυτές λέξεις θα ήλεκτρίζουν τὰ πλήθη περισσότερο από τις πραγματικές.

Τό πνεύμα δεν πνίγεται. Αυτό δά είναι γνωστό από την εποχή του Σωκράτη, που έμεινε άπόλυτα έλεύθερος και μπροστά στους δικαστές του και μέσα στη φυλακή, κι' άφου ήπια το κώνειο ως την τελευταία του πνοή.

Η ΕΛΛΑΔΑ

(Συνέχεια από τη σελίδα 233)

Ξανάφερναν τον φασισμό στην Έλλάδα. Έκείνους, που πιστοί στις εκκλήσεις του Λονδίνου, ρίχτηκαν στον άγώνα κατά του Χίτλερ τούς μεταχειρίζονται για ένοχους — τούς καταδικώνουν και τούς τουφεκίζουν.

Όλες οι διαμαρτυρίες τών έλευθέρων ανθρώπων έμειναν ως τώρα άπάσιες. Μά οι άδελφοί μας στην Έλλάδα άς έξέρουν το το εδώ: Πώς ή Γαλλία, που μισεί την άδικία, θρίσκειτα όλόψυχα στο πλευρό τους. Δέ θα νιώσει πώς είναι άπόλυτα έλεύθερη, όσο εκείνοι θα τυραννιούν ται.

τοιαύτη ηλ επιφορολύ ηη ηηη στους άδελφούς μας στην Έλλάδα το άξιο τίμημα της θυσίας τους' θά δοίμε να κυβερνούν τη χώρα που άπελευθέρωσαν' θά δοίμε μέσα στην Άθηνά, τη μόνα αυτή της δημοκρατίας, να θριαμβεύει ή δημοκρατία.

Και τότε — μονάχα τότε — οι έλεύθεροι λαοί θά μπορούν να πούν, πώς πραγματικά κέρδισαν τον πόλεμο.

Κάθε που βραδιάζει με το θρούμπι τσουρουφλισμένο στον κόρφο της (πέτρας είναι ή σαγόνια του νερού που ακάθει απ' παλιά τη σιωπή ως το (μεδούλι είναι ή καμπάνα κρεμασμένη στο γέρο-πλάτανο μαυλίζοντας τα χρόνια σά λισκαμένη φύχτα που μαζεύει λουλακι νερό απ' τ' άπόβραδο κ' οι σπιθές που λογοκοιμούνται μες στη χόβολη της έρημιάς κ' οι στέγες που συλλογιούνται το μαλαματένιο χνούδι στο πάνω (χελιδί) που Άλωνάμη κίτρινο χνούδι σαν τη φούντα που καλαμποκιού καπιναμένο απ' τον κ' ή Παναγιά που πλαγιαίζει στις μωρτιές με τη φαρδιά της φούστα (καυμό της δύσης (λεκιασμένη απ' τα σταφύλια νάν της φειρίζει ή πέδικα' τ' άστάχυνα μαλλιά κ' ένα παιδί να κλαίει: (στη ρούγα και ν' άποκρίνεται απ' τον κάμφο ή προβατίνα πουχει χάσει: τα παι- (διά της.

Ίσκιος στη βρύση παγωμένο το βαρέλι ή κόρη του πεταλωτή με (μουσκεμένα πόδια (σπερίτη ο λύχνος έρχο έι-χό ο δραγάτης του καλοκαιριού στον μπστικό της ύχτας έι-χό κ' οι θαλασσοπηλιές κι ο σκύλος με τον Ίσκιο του παρέα (στ' άλάνι να διανεύουν το φεγγάρι ν' άνοίγουν οι ροδακινές διπλάτριπλά παράθωρα στον άλλον κόσμο και να εοωδάει στρουφιζοντας στη σούβλα του καμένο ζύγκι σκόρδο (και πιπέρι ο γαλαξίας.

Πόσες κατοσταριές άραχωθίτικο να πιει ο παπούς να μερακλώσει (και να ρίξει άνάγερα τη φέσα του πύσο μπριαίμι άστέρι να κεντήσουν οι πεικοβελόνες στην καμένη (μάντρα του καλοκαιριού «κι αυτό θά περάσει» πόσο να στίψει το σφουγγάρι της καρδιάς ή μάνα ή ήγρια πάνου απ' (τα έφτα σφαγμένα παλικάρια της και να περσέπει σπόρος λουλουδιού και να περσέπει στάλα άυγερ- (νός στη γούθα του μασιού της να θρασκέλσει ή ξαπεριά του κάστρου τις μαντάλαμένες πόρτες και να χυμίζει ο ούρανος να διαγαυήσσει όλη την πικρή απ' τὰ (ταραδιάς μας.

Τούτο τὰ κόκκαλο που θγαίνει από τη γής μετράει όργια με όργια (τις κόρδες που λαγούτο

Τα σπίνι ο δρόμος, ή φραγκοσκικιά τὰ φλούδια του ήλιου στην αυλή (που τὰ τοιμπολογάη οι κόπτες. Τά έξέρουμε μας έξέρουμε. Δώ χάμου άνάμεσα στα θάτα έχει ή δεν- (τρογαλιά παρατημένο το κίτρινο πουκάμισό της δώ χάμου είναι ή καλύτερα του μερμηγκιού κι ο πύργος της σφήγκας (με τις πολλές πολεμίστρες στην ίδια έλιά το παόφλι του περνού τζιτζικα κ' ή φανή τού φε- (τεινού τζιτζικα στα σκόκια ο Ίσκιος σου που σε παίρνει από πίσω σά σκυλί άμιλητο (πολύ θασιασμένο πιστό σκυλί τὰ μεσημέρια κάθεται δίπλα στο χωματένιο ύπνο σου (μυρίζοντας τις πικροδάφνες τὰ θράδια κουλουριάζεται στα πόδια σου κυττάζοντας ένα άστρο. Είναι μια σιγαλιά από άγλάδια που μεγαλώνουσε κρυφά στα σκέ- (λια του καλοκαιριού μια νύστα από νερό που χαζεύει: στις ρίζες της χαρουπιάς (μια χνουδατή καθουρμάνα που παραμονεύει πίσω απ' της άγλης ή άνοιξη έχει τρία όρφανα κοιμισμένα στην ποδιά της (το φρούδι είναι αίτο μισοπεθαμένο στα μάτια της (και κεί άψηλά πίσω από το πευκόδασο στεγνώνει το ξωκλήσι του ("Άη - Γιαννού του Νηστευτή σαν άσπρη κουτσουλιά του σπουργιτιού σ' ένα πλατύ φύλλο μουριάς (που το ξεραίνει ή κάμα- Μετρήσαμε τὰ στρέματά μας πήχυ-πήχυ με δυό ξεθώρα ξύλα δε- (μένα σταυρωτά με μια πολύ παλιά βροχή που μούσκεψε ως το κόκκαλο της καρδιάς (και πò χώμα κ' έχει πολλές λαθωματιές άπάνου στα πεποί του, ο ήλιος και τοτός ο τοσμπάνος τυλιγμένος την προδιά του (έχει σε κάθε τριχα του κορμιού του κ' ένα μεγάλο ποτάμι έχει ένα δάσος βελανιδιές σε κάθε τρύποι της φλογέρας: του (που το ξεραίνει ή κάμα- και τὰ ραβδί του έχει τούς ίδιους ρόζους με το κουπί που πρωτοχτύ- (πισε το γαλάζιο του Έλλησποντου.

Δέ χρειάζεται να θυμηθείς. Ή φλέθα του πλάτανο έχει το αίμα σου. Τό ίδιο και τὸ σπερφόκλι του νησιού κ' ή κάπαρη στο πηλινο βάζο (κ' ή ρόκα της δύσης. Τό άμιλητο πηγάδι άνεθάζει στο καταμεσήμερο μια στρογγυλή φω-

και τὸ λαγούτο άποσπερις με το βιολι ως τὸ χάραμα στα λισκατώ (με τὰ γεράνια και πέρα οι λευκές τὸ τραβάν συρτό-συρτό στο περιγιάλι και ντιντινίζου τα σκονιά σταν καρδιών τὰ ξάρτια κι δι καύτης πίνει πικροβάλασσα στην κούπα του Δυσσαέα.

Έχ ποιά θά φράζει τότες τη μασιά και ποιά σπαθί θά σε στομάσει και ποιά κλειδί θά σου κλειδώσει την καρδιά που με τὰ δυό θυρόφυλ- (λά της διάπλστα τηράει του Θεού τ' άστροπερίχτα περβόλια σαν ροβολάει τὰ πρόχαλα με είκοσι άράδες προκαδούρι στα στίβα. (Λια του τὸ κρητικό φεγγάρι μεγáλο τὸ φεγγάρι σαν τὰ Σαββατόβραδα του Μάη με τὰ ποτήρια (δλόγιομα στη ναυτική ταβέρνα μεγáλη ύχτα σαν ταψί στού γανωτζή τὸν τοίχο μεγáλο τὸ τραγούδι σαν ψωμί στού σφουγγαρά τὸ δειπνο.

Ίκαλλι-σκαλι τὴ σκάλα τ' Άναπλιού δέκα θολές άνεβοκατεβήκανε στουμπάνοντας την πίπα τους χοντροκομένα φύλλα ύχτα με τὸ μουστάκι τους θυμάρι ρουμελιώτικο πασολισμένο με άστρα και με τὸ δόντι του πεκκόριζα στού Αιγαίου τὸ θράχο και τ' άλάτι μήκαη στα σίδερα και στη φωτιά κουθέντιασαν τὰ λιθάρια κεράσασε ρακί τὸ θάνατο στο καύκαλο του παπουλή τους άσπου ν' άνοιξει τὰ πανιά ο πουνέντες να λακήσουν τὰ σκυλόφαρα και νάβγει στα χαλκία ο κάθουρας του Διγενή τὸ σταυραδέρφι να (λισταει και να σταυρώσει τις σαγκάνες του.

Μέσα στη μαύρη ρόγα του άμπελιού κοχλάζει ο μουστος κατακόκ- (κοχλάζει τὸ ροδάμι στον καψαλισμένο πρινό (κινας μέσα στο χώμα ή ρίζα του νεκρού διψαίει νερό για να τινάξει έλάτι κ' ή μάνα κάτου απ' τη ρυτίδα της κραταί γερά μαχαίρι.

Κερά κολή κερά χρυσή με τ' άρμυρά ματόκλαδα με φλωροκαπνισμένο χέρι από την έγνοια του φτωχού κι απ' τὰ (πολλά τὰ χρόνια μέσ στη σπηλιά του ο γλάρος σου κρεμάει τὸ μαύρο κόνιαμα σου κι ο πικραμένος άχινιός, σου άσπάζεται τὸ νύχι του ποδιού σου πότε μια μέρα θαλασσιά θά θυγάσει πάλι τὸ τσεμπέρι σου να πάρει να σε χτυπήσει κατακούτελα μαγιάνικο χαλάκι. (τ' άρματά σου να σπείσει ρόδι ο γήλιος στην ελατζαδένια σου ποδιά και να μοιράσει μόνη τὰ κουκιά σπειρί-σπειρί στα δώδεκα όρφα- (νά σου να λάμψει όλόγυρα ο γιοιάς ως λάμπει ή κόψη του σπαθιού και του (Άπριλιού τὸ χιόνι.

ΣΚΑΛΟΠΑΤΙΑ

(νη από μαύρο γυαλί κι από άσπρη άνεμο

ο ούρανος ξεπλένει με λουλάκι τὰ σκουτιά μας τὸ νερό και τὰ λι- (θήρια (θήρια τη ύχτα τὸ φεγγάρι άναποδογυρίζει στα χωράδια τούς σκοτωμένους παπατείες τὰ μούτρα τους με παγωμένα δάχτυλα να θρει τὸ γιό (του απ' την κοψιά του σαγονιού κι απ' τὰ πέτρινα φρούδια ψάχνει τις τσέπες τους. Πάντα κάτι θά θρει. Ένα φυλαχτό με τίμιο (Εύλο «Ένα τσιγάρο στραπατσιασμένο. Ένα κλειδί. Ένα γράμμα. Ένα (ρολόι σταματημένο στις έξήμιση. Τ' άρθυλά τους στοιδεαμένα φτιαχτούν ένα βουδι που άκόμα δεν (του δώκαμε δνομα. «Όταν πιά λυώσουν τὰ ρούχα τους και μένουνε συκαμ άνάμεσα (στα στρατιωτικά κομμάτια τους έτσι που μένουν τὰ κομάτια τ' ούρανού άνάμεσα από τὰ καλοκα- (ριάτικα άστρα

Έτσι που μένει τὸ ποτάμι άνάμεσα στις ροδοδάφνες έτσι που πάει τὸ μονοπάτι άνάμεσα στις λεμονιές στο έμπα της (άνοιξης τότες μπορεί να θρούμε τ' άνομά τους και μπορεί να τὸ φωνάξουμε (άγαπώ.

Τότες. Μά πάλι αυτά τὰ πράματα είναι λιγάκι σαν πολὺ μακρινά είναι λιγάκι σαν πολὺ κοντινά σαν όπως πιάνεις στο σκατάδι ένα χέρι (και λες καλύτερα λές καλύτερα με ήτη πικρή καλογνωμιά του ξενητεμένου σαν γυρ- (νάει στο σπίνι του και δεν τον γνωρίζουν ούτε οι δικιο του. Μά τούτους τούς γνωρίζει κ' είναι σίγουρος πὸς ο δρόμος ο πὸ μα- (κρινός είναι ο πὸ κοντινός στην καρδιά του Θεού και την ώρα που θάρθει τὸ φεγγάρι να τον φιλήσει στο λαιμό με (κάποια στεναχώρια τὰ φύκια ή γλάστρα τὸ σκαμνί κ' ή πέτρινη σκάλα θάν του άπο- (κριθούνε καλύτερα και τότες πιά τινάζοντας τη στάχτη της πίπας του απ' τὰ κάγκελα μπορεί και να κλάψει από τη σιγουριά του (του μπαλονιού μπορεί και να κλάψει από τη σιγουριά τών θέντρων και τών άστρων.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

(Άπόσπασμα απ' τὸ ποιήμα «ΡΟΜΙΟ ΣΥΝΗ» που θά κυκλοφορήσει σε λίγο)

ξεί μέσα στας όγκώδεις και όγ- (ράς έκτάσεις του.

Μέ τους πλέον θερμούς χαιρε- (τιμούς μας σφιγγόμε όλόθερμα τὸ χέρι σας.

Γιά την «Έλληνική Νοτιοαφι- (κανική Έπιτροπή Έθνικής Ένώ- τητος».

Κ. Ι. ΜΑΝΩΛΑΣ

Τό γράμμα αυτό, που έρχε- (ται από τόσο μακριά και που τό συγκλονίζει ο πὸ άγνός πά τριωτισμός για τὸ δρώμα του: τόπου μας, φανερώνει πόσο με- (γάλη στάθηκε στο έξωτερικό ή άπήχηση της διαμαρτυρίας που ύπόγραψαν οι «Έλληνες λογοτέ- (χνες, για τ' άνελεύθερα «μέτρα τάξεως». Πείθει, άκόμα, όσους τυχόν διατάζουν, πὸς ύπάρχει τρὸπος ν' άκουστεί ή άλήθεια και πὸς όχι μόνο δεν είναι ά- (σκοπη ή ύπογραφή των διανο- ομενων κάτω από ένα κείμενο διαμαρτυρίας, μά υπέρτατη όπο χρέωση και καθήκον κάθε έ- (λεύθερου και τίμιου πνευματι- κοῦ ανθρώπου.

Με καρὰ πληροφορούμεθα πὸς σ' ό Παρίσι σκηματίστηκε «Γαλ- (λοελληνική Ένωσις) με σκοπό την άνάπτυξη των πνευματικών σκέ- σεων άνάμεσα στις δύο χώρες. Στην Ένωσις αυτή συμμετέχου άρκετές κορυφές της Γαλλικής διανοήσης. Άναφέρουμε μερικά όνόματα:

ΕΜΙΛ ΜΠΟΡΕΑ, καθηγητής της Σορβόνης.
ΑΛΜΠΕΡ ΜΠΑΓΙΕ, καθηγητής της Σορβόνης.
ΛΥΣΙΕΝ ΦΕΜΠΥΡ, καθηγητής σ' ό Κολέζ, με όφρα.
ΡΟΖΕ ΝΤΕΖΟΡΜΠΕ, διευθυντής της «Όπερας.
ΑΝΡΙ ΒΕΡΝ, επίτιμος διευθυντής τών Έθνικών Μουσείων.
ΠΟΛ ΕΛΥΕΡ, ποιητής.
ΠΟΛ ΛΑΝΖΕΒΕΝ, μέλος του Ίνστιτούτου και Πρόεδρος του Συλ- (λόγου για τὰ Δικαιώματα του Άνθρώπου.
ΑΝΤΩΣ ΠΑΡΡΟ, Γενικός Γραμματέας της Πανεπιστημιακής Ένω- (σης της Γαλλίας.
ΖΟΡΖ ΤΙΣΣΙΕ, καθηγητής της Σορβόνης και Διευθυντής του Κέντρου Έπιστημονικών Έρευνών.
ΜΑΡΣΕΛ ΠΡΕΝΑΝ, καθηγητής σ' ή Σορβόνη.
ΑΝΡΙ ΒΑΛΛΟΝ, καθηγητής σ' ό Κολέζ, με όφρα.
Ι. ΧΑΝΤΑΜΑΡ, μέλος του Ίνστιτούτου και καθηγητής σ' ή Σορ- (βόνη.
Ρ. ΚΙΛΙΑΝ, καθηγητής σ' ή Σορβόνη.
Α. ΣΕΒΑΛΛΙΕ, μέλος του Ίνστιτούτου και έπιμελητής του Μουσείου.
Κα ΚΛΑΝΤΙΝ ΣΩΜΑ, Γενική Γραμματέας της Ένωσης Γυναίκων της Γαλλίας.
Ρ. ΜΩΣΕΡΑ, Γενικός Γραμματέας της Έθνικής Ένωσης Διαφρ- (ομένων.
ΚΛΟΡΣ ΕΥΡΟ, Διευθυντής του Λόγου του Σηκουάνα.
ΚΛΑΝΤ ΜΟΡΚΑΝ, Διευθυντής τών (Γαλλικών Γραμμάτων).
Τὸ Κεντρικό Γραφείο της Ένωσης άποτελέσθηκε από τούς: ΜΟΡΙΣ ΜΠΙΕΝΤΕΛ, συγγραφέας, Πρόεδρος.
Κα ΚΑΜΙΛ ΜΑΡΜΠΟ, Πρόεδρος της Έταιρίας τών Γάλλων Συγ- (γραφέων.
ΖΑΝ ΟΥΣΕΛ, Πρόεδρος της Πανεπιστημιακής Ένωσης άπληρά- (εδους της Ένωσης.
ΑΝΡΙ ΝΤΥΚΟΥ, άρχηγός των Γενικών Γραμμάτων της Ένωσης.
ΓΕΡΓΙΟΣ ΒΡΑΝΟΥΧΗΣ, μέλος του Έπιστημονικού Κέντρου Έρευνών, συμβούλος για τις πνευματικές Γαλλοελληνικές σχέσεις.
Οι Έλληνες λογοτέχνες και διανοούμενοι στέλιουν τούς άδελ- (φικούς τους χαιρετισμούς στη νεοσύστατη Γαλλοελληνική Ένωσις κ' εύχονται για την επιτυχία του σκοπού της, την άνάπτυξη των πνευματικών σχέσεων των δύο χωρών.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

ΠΑΡΙΣΙ. 1 Ιουλίου 1946.— Στή μεγάλη αίθουσα Ζάν Γκουζόν στο Παρίσι, στις 24 Ιουλίου, η δημοκρατική Ένωσις Ελλήνων Γαλλίας,...

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ

«... Ποιός είναι ο Πωλ Έλυάρ, πόσο βαρβαίνει στη γαλλική ποίηση, ποιά είναι η προσφορά του στην παγκόσμια λογοτεχνία,...

ΘΡ. ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ

μεϊς. Άλλως τε δεν βρισκόμαστε εδωπέρα για να κάνουμε μάθημα λογοτεχνίας. Άλλά για να ποήμε στν άπόψε, έφτά εκατομμύρια Έλληνες πού ζουν 3.500 γιλ. μακριά άπ' εδω, ελπίζουν μαζί κι εκεί πώς γι' αυτούς ο Έλυάρ στάθηκε ή πελώρια γέφυρα πού ένώνει την υπόδουλη Ελλάδα με την ολοκαίνουργια Εύρωπη πού μάς τριγυρίζει.

«Η Ελλάδα δεν έχει μυστικά. Η Ελλάδα είναι μια δημόσια δόξα για όλη την ανθρωπότητα. Τίποτε δεν μπορεί να γίνει χωρίς την Ελλάδα, ούτε ακόμη ή ο πόλεμος — αυτός ο τελευταίος πόλεμος, ο φοιτικός, όπου έδωσε τά πάντα, χωρίς συγκρατημέ, χωρίς λογική, χωρίς κανόνες είδους φιλαργυρία, με μια έντολημη διορατικότητα. Ο τελευταίος λούστρας, ο τελευταίος φυστικός της πατρίδας μας είδε πού καλά και πού μακριά από τους μεγάλους άσπερόεντες στρατηλάτες της Εύρώπης. Καί καρφώθηκε στους βράχους της Άλβανίας και έκανε τό θαύμα, πού ή ιστορία θά μιλάει γι' αυτό. Η Ιστορία πάντα παρούσα, πάντα σά στο σπίτι της πάνω στο βολκανικό αυτό άκρωτήριο πού, είκοσιπέντε τώρα αιώνες, βριστά και φωτι-

ζει τη Μεσόγειο με τον ήρωισμό και με τη μεγαλοφυα του. Ούτε οι Πέρσες, ούτε οι Ρωμαίοι, ούτε οι αδιόρθωτοι Βούλγαροι, ούτε οι Τούρκοι, ούτε οι «νεωτερικά» βάρβαροι, οι Ίταλοί, οι Γερμανοί και οι Άλλοι, της τελευταίας ώρας, μπόρεσαν να τό ξεγράψουν αυτό τό άκρωτήριο πού τό αποκαλεί ο Ζάν Μορεάς: «Υπέροχο άκρωτήριο, Κάθε ανθρώπινης δόξας, και κοιτίδα και τάφει!»

«Είναι δικό μας. Θά μείνει δικό μας. Κανένας ξένος στρατηγός, κι αν ονομάζεται Ξέρξης ή Ίμπραήμ, Φόν Σιμάνα, Σινιόρε Τζελοζο ή Τζενεραλ Σκάμπι, κανείς δεν μπορεί να μάς τό πάρει, ούτε να τό ταπεινώσει μέσα στην εξανδραποδιστική του λύσσα!»

«Άλλ' αν οι Πασάδες και οι στρατηγοί έχουν βραδυκίνητη αντίληψη, οι ποιητές έχουν τη ματιά τους καταπληκτικά ρεαλιστική. Έτσι ο Ούγκιό προκαλεί τους βαρβάρους και τους λέει με την πατριαρχική του φωνή: «Μά τι μπορείτε να κάνετε ενάντια σ' αυτόν τό λαό πού είναι μαθημέγος στο θάνατο;» Καί ο Λόρδος Μπάιρον κι' ο Ρούπερτ Μπρόνκ, έρχονται και πεθαίνουν, ο ένας στο Μεσολόγγι, ο άλλος στη Σκύρο, για ναύαα στο πλευρό των ακαταδάμαστων. Ναι, οι ποιητές, είτε έρχονται από τη Γαλλία, είτε από την Άγγλία — την αληθινή Άγγλία — είναι και θά είναι πάντα οι υπερασπιστές αυτού του λαού του «λιμασμένου για την πατρίδα» τους.

«Τό Δεκέμβρη του 1944, ξένοι ήρθαν κι οργάνωσαν έναν έμφύλιο πόλεμο πάνω στη γη μας για να έξευτελίσουν και να εβουδετερώσουν αυτά πού ή Ελλάδα τους είχε γενναϊόδωρα προσφέρει στο διάστημα του πολέμου. Κι άξαφνα ή Ελλάδα βρέθηκε ελομύναχη μέσα στο θρίαμβό της στην τραγωδία της. Τότε ύψώθηκε ή φωνή του Έλυάρ, κι ο κόσμος ξαναθυμήθηκε. Δέ θά την ξεχάσουμε ποτέ την πρώτη έκεινη ευρωπαϊκή φωνή πού μάς έρχόταν στην πιο κρίσιμη στιγμή της ιστορίας μας. Γιατί τό Δεκέμβρη του 1944, αποκρινόμασταν «χι» στην αντίδραση, με ένα ίσο θάρρος πού τον Όχτώδη του 1940 είχαμε πει πάλι «χι» σε μια ίση φασιστική πρόκληση. Ίστερα από τον πόλεμο της Άλβανίας, ύστερα από πέντε χρόνια σκληρή αντίσταση ενάντια στους Γερμανούς, στους Βούλγαρους, στους Ίταλούς, ή Ελλάδα σηκωνόταν επί τέλους νικήτρια κι απόλυτα ένωμένη. Τότε έγινε τό απίστευτο και οι Έλληνες αναγκάστηκαν να αντιμετωπίσουν ένα άπροσδόκητο πόλεμο — τό σύμμαχό τους και τό χρεώστη της προτεράιας. Μιά τέτοια αίσχρή επίθεση είναι μοναδική στην ιστορία! Μά ή Ελλάδα, με την άρνησή της να ύποταχτεί, έ-

φτανε την ύψηλότατη έκφραση της αιωνόδιας παλληκαριάς της. Έδειχνε στον κόσμο πώς δεν είναι ποτέ κουρασμένη, ούτε αδύνατη, ούτε μικρή ήμα είναι να διαφεντέψει τη λευτεριά της. Τό Δεκέμβρη του 1944 και μέσα στη βουή των όπλων, μια φωνή της Γαλλίας έρχόταν σ' έμάς, φωνή πού καταλάβαινε και πού έδινε θάρρος: ή φωνή του Πωλ Έλυάρ πού θά την ακούσετε σε λίγο.

«Ξέρουμε πού καλά πώς ακολουθήσαν κι άλλες, ή φωνή του Ουδέλλε κι ήτι διαδηλώσεις έγιναν στο Χάιντ Πάρκ για την Ελλάδα πού αντίστασαν. Ξέρουμε εύτυχώς ότι ο άγγλικός λαός είναι αδελφός μας, ότι αυτοί οι νησιώτες μάς είπαν εύγνωμονες για τις άλβανικές μας νίκες. Άλλά, τις πρώτες μέρες, μέσα στην κατάπληξη και την όργη ή φωνή του Έλυάρ ήταν ή μόνη βοήθός μας.

«Ελπίζω πώς μια μέρα, όχι πολύ μακρινή, θά ξαναδρεθούμε οι περισσότεροι από τους παρόντες, με τον ποιητή, στην πλατεία Πωλ Έλυάρ στην Άθήνα, όταν επί τέλους άπελευθερωθεί ή πατρίδα μας. Έμεις οι Έλληνες ξεχνάμε τους δήμους μας, τους Ίμπραήμ, τους Άλη Πασάδες, τους Σινιόρε Τζελοζο, τους Φόν Σιμάνα και τους άλλους πού άργότερα βομβαρδίσανε την Άθήνα και σκοτώσαν, από τό ύψος των αεροπλάνων τους, κά παιδιά των Έλλήνων. Ναι, ξεχνάμε τους δήμους και τους προδότες, γιατί ο λαός μας, περπατώντας με τό ίδιο τό βάδισμα της Ιστορίας, τους έπεσαν και τους τσαλαπατάει στο διάβα του. Μά ποτέ δεν ξεχνάμε τους φίλους μας. Η γη μας είναι ή χώρα της φιλίας όπου θ' άνθίζει πάντα ή ανάμνηση του Λόρδου Μπάιρον και του Ούγκιό, του Ρούπερτ Μπρόνκ και του Σαμποντινιάν — και όπου οι ζωντανοί σαν τον Έλυάρ φτιάχνουν από τη φιλία μια Ίστια».

Μέσα στον άκράντο ένθουσιασμό και στά άπέλευστα χειροκροτήματα σπακόνα κατόπι ο Πωλ Έλυάρ κι' άρχισε την ομιλία του:

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΕΛΥΑΡ

«Στην Ελλάδα τό δράμα του έλληνικού λαού μ' έμπόδιζε να σκεφτό κάθε τί άλλο. Τό περίληθο έρωτηματικό της μίρας, πού διάβαζα σ' όλα τά μάτια δεν μ' άφινε να προσέξω άλλο τίποτα. Δέν πήγα περιηγητής στην Ελλάδα. Πήγα από ένγνωμοσύνη για τό πώς πολέμησε ο λαός αυτός τους κατακτητές του, πήγα εύγνωμώντας για τό τί έδωσε ο άγνωστος του αυτός στη Γαλλικήν αντίσταση. Η άδικία, πού θύμα της είναι οι Έλληνες, δημιούργησε σ' όσους αγαπήνε τη λευτεριά, μια τέτοια συναδέλφωση με τον λαό αυτό, πού τίποτα δε μπορεί να την καταστρέψει.

«Η Ελλάδα κράτησε πάντα πού ψηλά τό φωτεινό λάδαρο, πού προστατεύει τ' ανθρώπινα ίθανικά. Ηιστεύει πώς βτι έχουν να πουν οι ποιητές κι' οι καλλιτέχνες είναι καλό κι' ήρωικό πώς δε μπορούν να πουν τό κακό, πώς τά νιάτα θά τό επαναλάβουν και θά τό μεταχειριστούν, για να δικαιώσουν την άθωότητα, την περιφάνεια, τον έρωτα και τη χαρά, πού νιώθουμε όντας άπλοι.»

«Έφτασα στην Ελλάδα με τό βαπόρι. Βρέθηκα άπ' τό βαρύ φως της θάλασσας στο ανάλαφρο φως της Άθήνας. Η γη της λές και γενναία τό φως μέσα στο διάφανο διάστημα πού όλα τά σμίγει και τά ένώνει. Πρίν από δυό χρόνια είχα πει στον έαυτό μου πώς θά κέρδιζα κάτι, όταν θά πατούσα την έλληνική γη. Νιώθω έναν άμέτρητο έρωτα για τη ζωή και μου φαινόταν πώς ή Ελλάδα έδινε την άπόλυτη λύση στις δυστυχίες μας και στις έλπίδες μας. Καί δεν απογοητεύτηκα. Βρήκα τη ζωή στην Ελλάδα να ορθώνεται μπρός σ' όλες τις ποταπές δυνάμεις πού θανάτωψ την αιωνιότητα να ορθώνεται μπρός στο έφήμερο, τη μνήμη να προχωρεί πάνω άπ' την άγονη λησιμονία.

«Θέλω να πιστεύω, και θέλωνα και τη ζωή μου, για να επιβάλω την πίστη μου αυτή, πώς είναι ή Ελλάδα πού κέρδισε όχι μόνο τον πόλεμο μά όλους τους πολέμους, γιατί βρίσκεται πάντα στο πλευρό του ανθρώπου μ' όλη τη φτώχεια της, τις τρομακτικές δυστυχίες της, τη λιγιστή γη της.

«Ο άνθρωπος είναι ακόμα πολύ χέος για να την άπαρνηθεί. Η Ελλάδα ένιωσε πρώτη πώς μέσα στον κάθε σιλάδο υπάρχει ένας λεύτερος άνθρωπος, είναι αυτή πού κατάλαβε πρώτη πώς βτι υπάρχουν ήτι σκοπό του τής ευτυχίας, και πώς όλες οι ήθικές άξίες προέρχονται άπ' αυτό. Η θεία λησθή της δολιχίτης, ακόμα κι' αυτό τό κάδμια της κι' αυτή ή τραγωδία της, είναι ύμνος στη ζωή, στη ζωή πού είναι ή αληθεία.

«Ο πόλεμος είναι μια τεθλασμένη γραμμή από νίκες και ήττες. Τό ιδανικό όμως της ειρήνης είναι μια εθθεια πού πάνωθέ της διαγράφονται μονάχα ιδανικές νίκες τού ανθρώπου πού νικάει τη μίρα του, τού ανθρώπου πού προλαβαίνει έναν πόλεμο.

«Όταν έφτασα στην Άθήνα, μου είπαν πώς δε θά μπορούσα να διάβαζα, χωρίς να γίνει σκάναλα, τό ποιήμα μου «Άθήνα» πού γραψα τό Δεκέμβρη του 1944, την εποχή της άπελευθεμένης λαϊκής εξέγερσης για την άγγλική επέμβαση. Κι όμως τό διάβασα σ' όλες τις διαλέξεις πού έκανα. Βέβαια, οι μοναρχικοί, είπαν έμοροδύλαρχους και μένα και τό άκρατικό ήλιο μου. Όμως οι άκροατές μου όλο και πληθύναν κι' ό ένθουσιασμός τους άνάγκασε τους φασίστες να σωπάσουν. Αντιπρο-

«Η Ελλάδα γίνεται πού γρήγορα φασιστική χώρα πίσω από μια δημοκρατική πρόσψη. Μπορούμε να διακρίνουμε στην Ελλάδα τη σπιθαμή πού θ' άνάψει μια νέα παγκόσμια σύγκρουση».

«Αφού ο Έλυάρ είπε με λε-

άνθρώπων όλου του κόσμου πληγώνεται κάθε φορά πού ή δια κι' ή άδικία χτυπάει κι' ένα μονάχα άτομο.

«Σήμερα, έπειτα από τό Δεκεμβριανά γεγονός τό 1944, αυτή ή βία κι' ή άδικία χτυπάνε τυφλά όλους εκείνους πού πολέμησαν στις τάξεις του ΕΑΜ—ΕΛΑΣ κι' όλα τά κόμματα πού τους ύποστήριξαν. Έμεις οι Γάλλοι θαυμάζουμε τό ίδιο τά κατορθώματα πού έκανε ο έλληνικός λαός με την αντίστασή του, την άλβανική έποποιία, με τις μάχες της Κρήτης, της Άφρικής και της Ίταλίας.

«Εκείνο πού μου άποκάλυψε ο Δεκέμβρης του 1944 τό διαπίστωσα με τά ίδια μου τά μάτια στην σύντομη διαμονή μου στην Ελλάδα: Βρήκα έναν ήρωικό λαό, πεινασμένο, λαίμαργο για πατρίδα, έναν άρχοντα λαό, πού θέλει να είναι κύριος της μοίρας του, γιατί έχει μαζί του τό δικιο και τη δόξα πού τόσο άκριβοπλήρωσε. Κι' ο λαός αυτός με σα άπ' τά βάθη της δυστυχίας του ατενίζει τη Γαλλία, τη χώρα πού ένσαρκώνει τη λευτεριά. Η Γαλλία δεν έχει δικαίωμα ν' άπογοητέψει τους άλλους λαούς. Μέσα της καθρεφτίζονται οι έλπίδες τους.

«Ο έλληνικός λαός μάς άπόδειξε πώς τίποτα δεν πάει χαμένο, όταν είναι για να υπερασπίσει τη λευτεριά. Ύπάρχει, λοιπόν, ακόμα καιρός για να έμποδίσουμε τό σκοτάδι να σκεπάσει τη σοφία που και τη δική μας.

«Η βραδείά τέλειωσε με τό ποιήματα: «Άθήνα» του Έλυάρ, «Ορκος Στυγών» του Σικελιανού (γαλ. μετάφρ. Οκτάβ Μερλιέ), «Γράμμα στη Γαλλία» του Ρίτσιου (μετάφρ. Ζιζέλας Πράσιου), κι' ένα δημοτικό τραγούδι (μετάφρ. Φωριέλ), πού τό άπάγγελε ο Έλυάρ, και με την άπαγγελία των ίδων ποιημάτων στην έλληνική από τους καλλιτέχνες Δίσα Κ, Κοκκοράκη, κ. Γ. Βεάκη και κ. Μάνο Ζαχαρία.

B. Π.

ΠΩΛ ΕΛΥΑΡ

TA ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΤΩΝ 'Ελευθερον Γραμμάτων με εξαιρετική ύλη πουλιούνται στα Γραφεία μας Τιμή 20.000

Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Του Τ. ΜΟΥΖΕΝΙΑΗ

2ο (ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ)

Στο προηγούμενο μας σημείωμα προσπαθήσαμε να δώσουμε σε γενικές γραμμές την αισθητική και κοινωνική ανάγκη που οδήγησαν στο σοσιαλιστικό και αισθητικό καταστάλαγμα του καινούργιου πολιτισμού και στηρίζεται στη διαμόρφωση της σοσιαλιστικής συνείδησης και ήθους. Είναι λοιπόν αυτόνογο το πώς ο Σ. Ρ. βασίζεται πάνω στην καινούργια σοσιαλιστική αίσθηση του κόσμου και εκφράζει την καινούργια σοσιαλιστική κοσμοθεωρία. Από τότε που κυριάρχησε τελειωτικά η σοσιαλιστική κοινωνική οργάνωση, διαμορφώθηκε στη Σοβιετική Ρωσία μια νέα πραγματικότητα, που φέρνει νέες πηγές συγκίνησης, νέα αισθήματα, νέα ήθη, νέες σχέσεις πών λαών αναμεταξύ τους. Η πρώτη Πανσοβιετική Ένωση των συγγραφέων στο συνέδριό της (1934) διαπίστωσε πως νέοι κοινωνικοί νόμοι κυβερνούν την ψυχολογία του λαού, νέα λογική και νέα ιδεολογία. Και συνακόλουθα μια άπλη μετέσθη του παλιού φιλολογικού στυλ δε θα μπορούσε να ανταποκριθεί στις καινούργιες ανάγκες. Η καινούργια πραγματικότητα έδρασε το πρόβλημα της μορφής. Ο Μάρξ απόδειξε πως η κοινωνική συνείδηση των ανθρώπων (στην περίπτωση μας, η μορφή) δεν καθορίζεται από τους περιεχόμενους, αλλά αντίθετα το κοινωνικό τους είναι (περιεχόμενο) καθορίζει τη συνείδησή τους (μορφή). Όπως στην κοινωνική διαμόρφωση η ύλη εξελίσσεται προηγείται από την ιδεολογική, έτσι και στην πορεία της εξέλιξης το περιεχόμενο προηγείται από τη μορφή. Η μη παράλληλη αυτή και ασύγχρονη εξέλιξη δημιουργεί πολλές φορές την αντίνομία εκείνη που είναι γνωστή ως σύγκρουση και σαν αντίθεση της μορφής και του περιεχόμενου στα έργα της τέχνης. Γιατί δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις εκείνες που το καινούργιο περιεχόμενο αναγκαστικά εκφράζεται με παλιές μορφές. Όπως δεν είναι άγνωστες οι προσπάθειες που έπειναν να καλύψουν την παρακμή της τέχνης με τις αδιάκοπες εξωτερικές αναζητήσεις και τις επαναστάσεις της φόρμης. Όπως σιγήποτε απαραίτητη προϋπόθεση της καλλιτεχνικής διολκλήρωσης είναι η άριμονία περιεχόμενου και μορφής. Γι' αυτό και δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στον καθορισμό της μορφής που θα ανταποκρινόταν και θα εκφράζε το καινούργιο σοσιαλιστικό περιεχόμενο.

Ο Λουνατσάρσκυ μιλώντας στους συγγραφείς και τους ήθο-

ποιούς έλεγε: «Θέλω να δω πάνω στη σκηνή τους φίλους μου αλλά και τους εχθρούς μου. Θέλω να τους δω όπως είναι τώρα, όπως ήταν στο παρελθόν και πώς θα είναι στο μέλλον, στην εξέλιξή τους. Θέλω να τους μελετήσω «διά μέσου ύμων»... Μέσον σας θέλω να αγαπήσω και να μισήσω. Θέλω να υμνήσετε τα ανδραγαθήματα και τους ήρωές μας που έπεσαν. Θέλω να αποκαλύψετε τα λάθη μου, τις ατέλειές μου και τους φόβους μου κι' αυτό να το κάνετε με ειλικρίνεια και αυστηρότητα, γιατί δεν τα φοβόμαι».

Αυτόσο η Σοβιετική τέχνη γενικά και ειδικά το θέατρο περιπλανήθηκαν για κάμποσα χρόνια μέσα στους παλιούς αυτούς τρόπους και η τους αγκάλισαν η τότε άρνηθηκαν τόσο απόλυτα, ώστε να κατανοήσουν το έλο πρόβλημα της τέχνης να περιοριστεί μέσα σε πειραματισμούς πάνω σε καινούργιες φόρμες.

Ο μεγάλος Μένεργολντ στην προσπάθειά του να ξεφύγει από τα παλιά καλούπια έφτασε σε ένα επικίνδυνο φορμαλισμό. Ένδιαφερόταν για την εξωτερική φόρμα και η εξαιρετική θεατροποίηση του θεάτρου τον οδήγησε μακριά από την απεικόνιση των χαρακτήρων και το περιεχόμενό του έργου, προς ένα ταιρικό με κλόουν.

Ο Ταίρωφ — μεγάλος κι' αυτός καινοτόμος και δάσκαλος — τραβώντας σε παρεξομιά το στυλ κάθε έργου και ξεκινώντας από την επιστημονική άποψη του Πάθλοβ (Theory of Association) σχετικά με την ανθρώπινη αγωγή, έφτασε στην πλήρη αφαίρεση και το συνθετικό θέατρο. Ο κομμοπολίτης αυτός σκηνοθέτης συνδυάζοντας τις θεατρικές φόρμες της κωμωδίας, του δράματος, της έπερας και υπερέτας προσπάθησε με το συνθετικό του θέατρο

να εκφράσει την καινούργια πραγματικότητα.

Η επίδραση των δύο αυτών καλλιτεχνών, με την έντονη προσωπικότητά ήταν και είναι πολύ μεγάλη. Στα χέρια τους έλοι οι παράγοντες της θεατρικής τέχνης έχασαν την ατομικότητά τους και μεταβλήθηκαν σε μαριονέτες. Ο ήθοποιός υποταγμένος στους έντονους και αυστηρά καθορισμένους υποκειμενικούς ρυθμούς του σκηνοθέτη έχασε τη δική του προσωπικότητα και προσπαθούσε να την αναπληρώσει με την ήρτια τεχνική και τους ακροβατισμούς στην έκφραση. Έτσι φτάσανε στο «σηματοποιούμενο» θέατρο που όπως είναι φυσικό ήρθε σε αντίθεση προς τη δοσιμένη πραγματικότητα. Ο άκρατος φορμαλισμός δεν μπορούσε να εκφράσει το σοσιαλιστικό περιεχόμενο που η καινούργια κοινωνική οργάνωση πρόσφερε. Έτσι δεν άργησαν να φανούν οι πρώτοι αντίμαχοι των τάσεων αυτών που στο πρόσωπο των σκηνοθετών Ράνντνικ και Ποπόβ έρθηκαν τους έμπνευσμένους οδηγητές τους. Ο Ποπόβ που είναι μαζί και στοχαστής αλλά και άνθρωπος του θεάτρου, έφτασε στο σοσιαλιστικό ρεαλισμό όχι από αντίθεση στο φορμαλισμό, μα από την ανάγκη να εκφράσει τα καινούργια αισθήματα και τις ιδέες του κοινού του.

Υποστήριξε ότι ο σκηνοθέτης πρέπει να ξέρει πως να έλευθερώσει και να χρησιμοποιεί τη δημιουργική φαντασία του ήθοποιού. Κι' ακόμα πως τόλμη και πρωτοτυπία δεν είναι η χρησιμοποίηση τεχνικών μέσων και τρυφά αλλά απ' ό ρ ο ι α μελέτες στο λάο και τις ιδέες που έχει.

Ποιά όμως είναι τα κύρια χαρακτηριστικά του σοσιαλιστικού ρεαλισμού;

Η απλή απάντηση θα ήταν: Σοσιαλιστικό περιεχόμενο, ρεαλιστικά εκφρασμένο. Όμως ένας τέτοιος ορισμός δεν άρκει. Γιατί τότε θα μιναν αναπάντητα πολλά έρωτήματα. Και πρώτα-πρώτα πρέπει να παραδεχτούμε πως ο σοσιαλιστικός ρεαλισμός δεν μπορεί να διολκλήρωθεί έξω από μια σοσιαλιστικά οργανωμένη κοινωνία. Τότε όμως τί γίνεται με τα έργα εκείνα που μας κληροδότησαν έποχές και κοινωνίες μη σοσιαλιστικές; Πώς θα τα αντιετωπίσει και πως θα τα εκφράσει ο καλλιτέχνης που αποδέχεται σαν αισθητική του αρχή τον σοσιαλιστικό ρεαλισμό; Μιάς κι' είναι απαραίτητο και επιβεβλημένο μάλιστα να μη άγνωστουμε τους πλούσιους και πολύτιμους καρπούς πολιτισμικών πόν πέρασαν και να άντιολύμε προσεγτικά ότι είναι χρήσιμο από την πόλυρρη παράδοση, πρέπει κατ' αρχήν να απορρίψουμε κάθε παραποίηση. Κι' ούτε είναι σωστό να παραδοούνται οι Σαίξπηρ και ο Μολιέρος, επειδή δε διάδασαν ποτέ Μάρξ. Το πλατύ κοινό ενδιαφέρεται να μάθει πως τα μεγάλα αυτά πνεύματα σκεφτόντουσαν πάνω στα προβλήματα της ζωής. Τίποτα όμως δεν έμποδίζει το σοσιαλιστικό ρεαλιστή καλλιτέχνη να βρει και να τονίσει το κοινωνικό περιεχόμενο των έργων αυτών, να δει δηλαδή το κλασσικό θέατρο με καινούργιο μάτι. Ο Ποπόβ σκηνοθετώντας το «Ημέρωμα της Στριγκλας» του Σαίξπηρ έρθηκε και υπογράμμισε τον ανθρωπισμό που περιλαμβάνει και το ανέπασε σαν κωμωδία χαρακτήρων μαζί και καταστάσεων.

Ο Άντοκολόσκυ αντίθετα έδραζε στα 1930 το «Λούζα Μάλερ» του Σίλλερ μεταθέτοντας το νόμο της δράσης από το 1786 στα 1803 σε εποχή δηλ. πούγινε μεγάλη κοινωνική αλλαγή στην κεντρική Ερώπη. Κι' ακόμα μετέθεσε μερικούς απ' τους τόπους της δράσης (τη συνάντηση του Φερδινάνδου και του πατέρα του την έκανε σε μια πλατεία παρελάσεων) για να βρει ευκαιρία να μεταβάλλει την άστική αυτή τραγωδία του Σίλλερ. Έτσι νόμιζε πως εξυπηρετούσε το σοσιαλιστικό ρεαλισμό, ενώ κατά τη γνώμη μας πρόδινε το κύριο χαρακτηριστικό του που είναι ο σεβασμός προς την αλήθεια.

Το ίδιο κι' ο Ταίρωφ στα 1935 σκηνοθετώντας ένα ιστορικό έργο (The Ancient Warriors) με μουσική του Μποροντίν, γελοιοποίησε την θρησκευτική εδλάθεια παλαιότερων χρόνων και παραποίησε την ατμόσφαιρά του. Αυτό όμως δεν ήταν εκείνο που ζητούσαν οι θεατές του κι' ούτε ήταν συνεπές προς τη διανοητική πρόοδο της ίδιας του εποχής. Σε πολλές σκέψεις μας βάζει η

ΔΥΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

2. ΤΖ. ΚΑΡΟΥΣΟΣ

Του Σωκράτη ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ

διαλεχτοί παράλληλα — καθ' ενας με τον τρόπο του — προετοιμάζουν άποστολικά και με τωράνια, τις προϋποθέσεις που μιά μέρα στον τομέα του θεάτρου θα οδήγησουν στη δημιουργία ένου πνευματικού επίπεδου άνάλογου προς την ύψηλή λειτουργία της τέχνης.

Υποστηρίζοντας πως ο Καρούσος στοχάζεται, θα τον έλεγαν καλλιτέχνη — «διανοούμενο», αν δεν έφοβόμινονα πως ο έρος αυτός δε θα χαρακτηρίσει, με άκριθείς την άπλη και δλοζώνταν άσθηση του στοχασμού που έχει ο Καρούσος, τη λασκή άπλότητα που κυριαρχεί και στο στοχασμό του. Γιατί όταν ο Καρούσος κινεί τη σκέψη του, σκέφτεται από πρώτο χέρι, άνυπόκριτα και άνεπιτήθευτα.

Ταξίδεψε μελέτησε, μάζεψε γνώση και τεχνική εμπειρία, μά έμεινε πάντοτε ντόπιος, άγνός και η έλληνικότητα του νίκης πάντα την ξένη έπιρροή. Γι' αυτό το όλοκο που προσφέρει στο θέατρο, και σαν ψυχικός παλμός και σαν φωνή και σαν φιοούρα, μπορεί να είναι χυμώδης και μπορεί να παίρνει άξιοζήλευτα μετωπάλαιο που τον παρουσιάζει πάντα άνανεωμένο.

Αυτές οι σκέψεις μοδρχνονται πάρα που θέλω να κάνω τον άπολογισμό της προσφοράς του Καρούσου στην έντατική προσπάθεια που έκανε κατά την τελευταία του περίοδο το 'Εθνικό θέατρο. Μιά προσφορά άξιοζήλευτη. Τον παρακολουθώ από την αρχή της περιόδου. Σάλλοκ στον «Εμπορο της Βενετίας» και Γιάρλ Σκολε σε τους «Μηστήρες του Θρόνου». Σακτατώ στην έμφρομιά του ως δικαστή Γικόντ στο έργο του 'Αμερικάνου Μέξουελ Άντερσον και πάρα πέρα στον άραίο λεβέντη, έλληνικά-τατο Μακρυγιάννη του στόν Καποδίστρια του Καζαντζάκη, τέλος, στον έλοδόναμο Ραι γόζιν στη διασκευή από τον «Ηλιθιο» του Ντοστογιέφσκυ.

Ο άγανώστης που θα μπορούσε να βάλει στην φαντασία του τον έφαν ήρωα που έρμηνεψε ο Καρούσος έβπλα στον έλοκο τότε την περίοδο, θα είχε μιά ζωντανή εικόνα της έναλλαγής κόσμων και χαρακτήρων που με μια χυπητή παρωσιατικότητα προβάλλουν την ιδιομορφία τους. Όταν ο γερός τεχνίτης άφειεί με σοφή κατανόηση στη δύναμη της ααθόρμητης έμπνευσής του, που θα την κεντρίσει το πάντρεμμα της τέχνης του με την άλθθεια του ποιητικού κειμένου και έστερα, τη διάθεση που θα γεννηθεί μέσα του τη θάλει κάτσο από τον τεχνικό έλεγχο, τότε πραγματοποιείται άβίαστα η μαγεία του άφανισμού του έαυτού του και η προβολή του τύπου που υποκρίνεται με τον πιο άνάγλυρον τρόπο. Κι' αυτό γίνεται με τέτοια άφομοίωση, που, έρμηνεύοντας ο καλλιτέχνης, να αίσθάνεται έντελώς φυσικά την κατάσταση που τον ώθει σ' αυτή τη μεταμόρφωση.

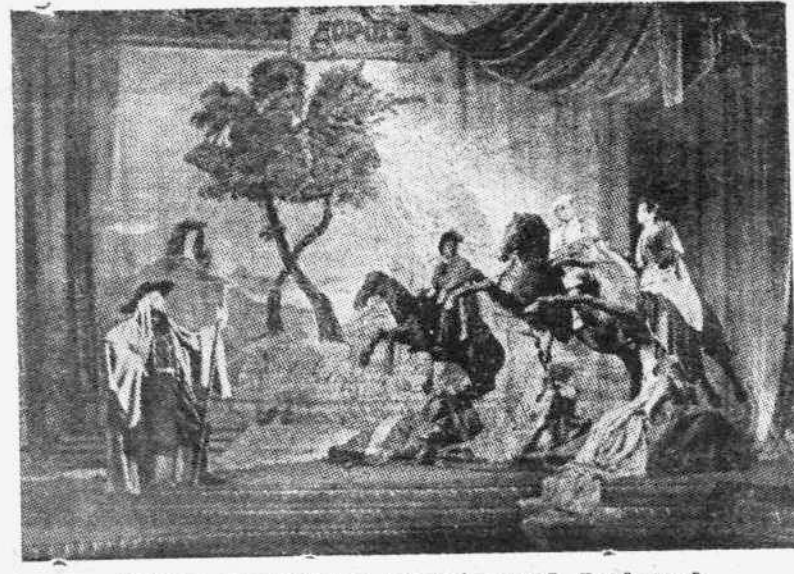
Έτσι κάνουν έλοι οι γεροί τεχνίτες όταν οι συνθήκες της έργασίας τους το έπιτρέπουν.

Τότε για τον κάθε ρόλο τους μπορείς να γράψεις μιάν έλοκλήρη μελέτη. Γιατί είναι μια ένιαία σύνθεση συναισθηματικών καταστάσεων με άφανταστη έλληλοχούα σε πλθθος από λεπταίσθες άπορροές που σπνρίζεται σε μιά σοβαρή και έλλογη αίσθηση της ζωής. Και δίναται με μιά τεχνική προπαίδεια και συνείπεια που έλοκλήρυνει την παράστασή της.

Άκόμη ο Καρούσος αίσθάνεται και άγαπαίει το στίχο και την ποίηση. Γι' αυτό πάντα στάθηκε κοντά στα κείμενα της νεο-έλληνικής ποίησης και όποτε του δόθηκε η ευκαιρία τα έρμηνεψε με καρδιά και με παλμό και ύπρηπθες όσο μπορείς τη διάδοση τους στο κοινό. Θυμώμαι με άγάπη κάποιες έκπομπές του ραδιοφωνικού σταθμού (σειρά ο-

λόκληρη) όπου ο Καρούσος είχε άποδώσει με αίσθαντικότητα τους έλληνικούς ρυθμούς των νεο-έλληνων ποιητών. Η σειρά είχε άρχισι πριν από την κήρυξη του έλληνοϊταλικού πολέμου και κρατήθηκε με πούλν κόπο και πολλή έπιμνηία, ένα — ένας — μου χρόνος κατόπι, ένα τεύσιμα των κατακτητών, που εχθρεύονταν θέβια τους παλμούς της έλληνικής ψυχής. Ο Καρούσος λουπόν άκούστανε καθαρά έλληνική σονή! Προετοιμασμένος έτσι άφ' έαυτο του ένδιαφεθήκε και ύπρηπθες τα λογοτεχνικά άπογεύματα της σοβαρότητας άπογεύματα, τα σαθράτητα αυτή πνευματική έπίθεση που έγκονίκασε στο 'Εθνικό θέατρο ο Θεοτοκας. Και άκούστικα ένας Παπαδιανάτης του Καρούσου, που όσοι βρέθηκαν εκεί έα θυμώδινια την πλαστική μελωδία και μαζί την άσθητη γραμμή μιά και την αίσθαντικότητα της άπαγγελίας του. Κι' άπέγγυε ο Καρούσος Σικελισάν, Βαλαωρίτη, Μαβίλη.

Δεν κάνω πλατεία κριτική και τα περιορισμένα αυτά σημείωματα, δεν άπλόωναι περισσότερο από να έρουν λίγο φως στις έπράτες στιγμές μιάς — καθώς έπαινε στο πρώτο σημείωμα — έπρας της καριέρας τους. Μιάς έπρας που τους δόθηκε η πνευματική έλευθερία κι' η άνασα να δώσουν οι δυο έξαίρετοι καλλιτέχνες τον έαυτο τους. Κι' ήταν πλούσιος και πνυσιοπάροχος. Η μελέτη της τέχνης στο σύνολό της, και της ζωής του ήθοποιού περιμένει τις μονογραφίες που θα μάς παρουσιάσουν τον κάθε τεχνίτη φαϊζίζοντας έλες τις πτυχές του, ως και τις άδυναμίες του. Ένός Βεάκη, μιάς Κοπολλινη, μιάς Παπαδάκη, ένός Γιαννίδη... τόσων καλύτερων που έφατισάν την ιστορία του νεοέλληνικού θεάτρου, τόσων νεώτερων που ύπρηπθον το σύγχρονο πολιτισμό του. Μεγάλο το όφελος που θάχουμε απ' αυτό.

Δείγμα σκηνοθεσίας Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού Σαίξπηρ: Το ήμερολόγιο της Στριγκλας

σκηνοθεσία του Άμιλέτου από τον Άκίμωβ (1932) στο θέατρο Βακτάγκοβ, έτσι τουλάχιστο έπως την περιγράφει ο Α. όαν Γιούσεγγιμι στο έδιόλο του για το θέατρο της Σοβιετικής Ρωσίας. Προσπαθώντας ο Άκίμωβ να βρει τη σοσιαλιστική του πλευρά παρουσίασε την παραμιάζουσα φεουδαργία να συμβολίζεται από τους αντίδοτικους Κλαυδίο και Γερτρούδη και τον Άμιλέτο ν' αντιπροσωπεύει την άναπτυσσόμενη άναρσία - επανάσταση, ενώ με τον Φόρντιμπρας έδωσε τη νέα τάξη που έργόταν. Ο βασιλιάς παίχθηκε σαν ένας μικρός, άδύνατος - διταύχος - άνθρωπος, πολύ μικρός για το μεγαλόπρεπο άξίονά του.

Η σκηνοθεσία έλλαξε πολλά σημεία του Σαίξπηρ κι' ακόμα κι' αυτή τη σκηνή με τους θεατοίους και την κριτική του Άμιλέτου για το 'Ελισσαβετιανό

θέατρο τη μετέφερε στη σύγχρονη κριτική του θεάτρου. Μ' έλο που η παράσταση αυτή στάθηκε άφορη για μακρότατες πυξήτσεις τόσο στη Ρωσία όσο και στο έξωτερικό, πρέπει να έμολογήσουμε την άξία της σαν καλλιτεχνικό γεγονός μεγάλης σημασίας και να παραδεχτούμε ως έθθαθημό τον και νουίθετε τον έρωτά του σα γαμένο και το σκωπτό της υπαρξής του μη εκπληρούμενο. Φοδάται μήπως τον άποψη, κι' αυτό και με τη βοήθεια του 'Οράτιου θέλει να εξασφαλίσει λαϊκή ύποστήριξη και να επαναστατήσει ενάντια στον Κλαυδίο.

σ' έλο το έργο. Όπως σιγήποτε όμως ο σοσιαλιστικός ρεαλισμός άπαιτεί από τον καλλιτέχνη μιά πιστή και ιστορικά συγκεκριμένη περιγραφή η άπόδοση της ταχ-ματικότητας. Κι' επειδή έπως έίπε ο Καλνιν, ο έργάτης της τέχνης πρέπει με το έργο του να σπρώχνει την ανθρωπότητα σκέψη προς την άνάπτυξη των βαλυμένων όρμυν του ανθρώπου, κι' επειδή ακόμα η τέχνη είναι άπο τα δυνατότερα όπλα για την έβελόλογική και πολιτική διαπαιδαγώγηση και τον ταξικό άγώνα, κι' αυτό η τέχνη του σοσιαλιστικού ρεαλισμού διακρίνεται από τη διεθνές μαχητικό της πνεύμα, άπο τη συνείδητή ύποταγή στα καθήκοντα που βάζει η οικόδομηση του σοσιαλισμού και η καταπολέμηση των κεραλαιοκρατικών έπιδιώσεων μέσα στη χώρα.

Η ποίηση του αγώνα

ΣΤΗΣ ΜΠΑΜΠΑΚΟΥΣ ΤΟ ΡΕΜΑ

Σ' όλο τον κόσμο ξαστερία, σ' όλο τον κόσμο ήλιος
στών "Αυ Βασιλή το χωριό είναι φωτιές και καινή.

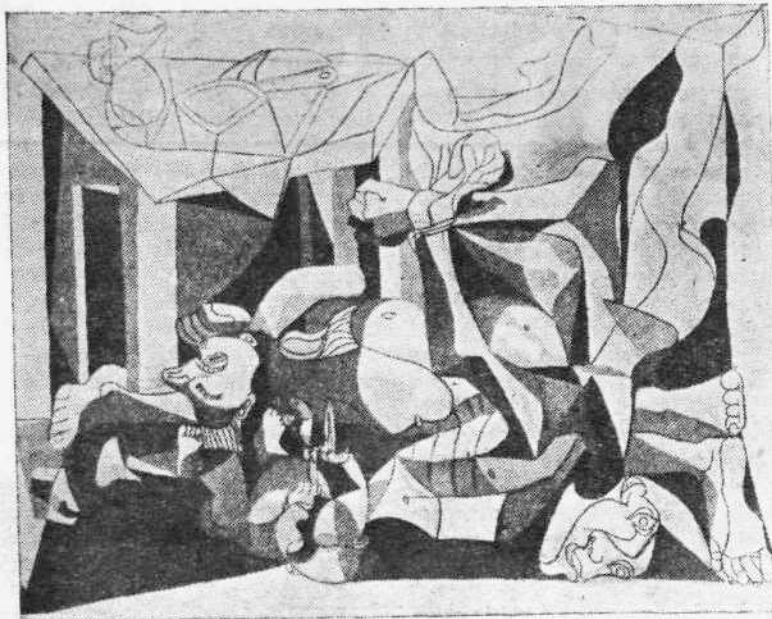
ΤΗΣ ΛΙΜΝΑΣ

Πικρή μας ηδύνη "Ανοιξη και μαύρο καλοκαίρι.
"Ανατοριάστη η Λέριζα, σ' αγνέφιασεν η Λίμνα

(Συλλογή ΠΡΟΣΥΜΝΑΙΟΥ)

ΓΙΑΡ-ΓΙΑΡ

"Ανάθεμα πό Γερμανό που χτίζ' αεροπλάνα γιάρ-γιάρ
και σπειλ' άτά σόν ουρανό, σκοτών' τά παλληκάρια γιάρ-γιάρ.

ΠΙΚΑΣΟ: Μπούχενθαλντ

ΦΕΔΕΡΙΚΟ ΓΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Του G. ALTMAN

Δέν τόν σκότωσαν στήν τύχη.
"Ανέκαθεν, όπως έλεγε ο Φλωμπερ
έξυφανέτο αδιάκοπα μιά συνουμοσία
ένάντια στήν ποίηση,

Μιά χρυσή φωνή έθυσσε.
Ο χρόνος πού περνάει και ξεθάφτει
τά χρυσάφια της, μιλάει γι' ατήν
κάθε μέρα και πιο πολύ.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Κι' ακόμα:
«Είναι σωστό, είναι δυνατό.
Ε να πραγματάκι τόσο δά, πιστόλι ή

μαχαίρι, νάχει τή δύναμη να σκοτώνει
έναν άνθρωπο πού είναι σάν ταύρος.»

Κοιμήσου γαρουφαλλάκι
ή μαύρη φοράδα δέν θέλησε να
κυλάει τó νερό, κυλάει τó νερό,

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

ΠΙΚΑΣΟ

Του Pierre SEGHERS

Τίποτε δέ μας κάνει να σκεφτόμαστε
περισσότερο τó Ρενουάρ
δσο ο Πिकासό. Οι τελευταίοι
Πिकासό αυτά τά φριχτά
και συνταραχτικά σχήματα,
είναι Ρενουάρ τού 1945.

Ο ΣΕΓΚΕΡ (Σκίτσo πού "Αλεξαντριού Ζωγράφου Α. "Αγγελόπουλου)

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

Της Μέλποις ΛΕΙΩΤΗ

Μάς ήρθε τίς προάλλες από τήν
"Αμερική ένας δημοσιογράφος,
δουλειά πους είναι θέβασα
οί δημοσιογράφοι να πηγαίνουν
νάρχουνται. Δουλειά τους είνε
έπίσης να ταξιδεύουν με ειδική
καθορισμένη άποστολή.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Όταν τριάντα έννια χρονών
δταν τόν σκότωσαν. Περνούσε τά
νειάτα του τρέχοντας στους δρόμους,
για να μαζέψει τούς θησαυρούς
των τραγουδιών και των χορών
του λαού.

Το θέατρο

Η ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΗ

Του Κώστα ΚΟΤΖΙΑ

Πρόσωπα.
ΚΟΥΡΟΥΠΗΣ οδοκαθαριστής.
ΑΝΝΑ γυναίκα του.
ΓΡΗΛΑ ΡΑΛΛΟΥ πεθερά του.

"Αθλιο ύπογειο σε συνοικισμό της Αθήνας... Αριστερά μία κουρελοῦ χωρίζει απ' ένα άλλο δωματιάκι. Δεξιά, σχεδόν στο ταβάνι, μικρό σιδερόφραχτο παραθυράκι... Μπροστά σκαλοπάτια ανεβαίνουν στην έξοδο που φαίνεται μονάχα το κάτω της μέρας... Μόλις ανοίγει ή αυλαία ή γρηλά Ραλλού κάθεται ακίνητη σε μία ξύλινη πολυθρόνα. Ο Κουρούπης καθισμένος σε μία κουρελοῦ στην άλλη άκρη βλέπει ένα κουρελιασμένο σακκάκι. Σ' ένα τραπέζακι είναι ένα κατ'ήλι αναμμένο. Απ' το παραθυράκι ἀρχίζει σιγά σιγά καὶ φωτιά.

Τὸ ἔργο γίνεται στην εποχή που ἀρνιασαν νὰ πρωτοργαζώνονται τὰ πρῶτα συνδικάτα στην Αθήνα.

ΓΡΗΛΑ Ρ. Σήκω φύσα πὰ αὐτὸ τὸ καντήλι!... Ἡ φλόγα του χοροπηδάει σὰ σατανὰς μέσα στὰ μῖτια μου...

ΚΟΥΡ. Μιά στιγμούλα γρηλά Ραλλοῦ κάνε ὅπομνη... Μιά θελονιά θὰ περάσω ἀκόμα καὶ τελείωσα...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Μὰ ἐημέσωσ' ἔξω πιά!... γύρνα ντὲ τὸ κεφάλι σου νὰ δεῖς. Σὰ θεὸς σὺρε τὴν κουρελοῦ κάτω ἀπ' τὸ παράθυρο νὰ σοῦ φωτάει.

ΚΟΥΡ. Δὲ χρειάζεται ἄλλο... Νὰ... κὶ ἐτοῦτη ἀκόμα (σηκώνεται καὶ σθώνει τὸ καντήλι)... (σηκώνει τὸ κεφάλι του πρὸς τὸ παράθυρο) Νὰ! ἀπάνω ἐημέρωσε...

ΓΡΗΛΑ Ρ. (σὲ λίγο). Νύχτα νύχτα σὺ σπῶθηκες νὰ ράψεις τὰ κουρέλια σου. Χό! χό! σ' ἐνοχλοῦσανε Κουρούπη...

ΚΟΥΡ. (γυρίζοντας). Ὄχι ὄχι!... Ἡ ἄλλη μέρα τί πειράζει... (σιγά) Ὅμως σήμερα... Δὲν εἶν' ἄμορφο γρηλά Ραλλοῦ νάμασ' ὅλοι ἀνθρωπιμένοι λιγάκι; (φοβάει τὸ σακκάκι).

ΓΡΗΛΑ Ρ. Χό-χό! Ὁ διάβολος νὰ σὲ πᾶρει!! χωρατὰ που κανείς...

ΚΟΥΡ. (πηγαίνει κοντὰ της). Ξέρεις, δὲ θάπρεπε νὰ νομίσουν πὼς εἶμασε τίποτα ἀλήτες... Αὐτὸ!!... ποτὲς δὲν πρέπει νὰ τὸ νομίσουν... Νὰ κοιτάξῃς τὸ συμμαζώθηκε μιά στάλα...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Βρὲ οὐ Κουρούπη! πρόσεξε μὴ σοῦ λερωθοῦνε τὰ σκολιανὰ.

ΚΟΥΡ. Σκολιανὰ δὲν εἶχα ποτέ! Τὸ ξέρεις.

ΓΡΗΛΑ Ρ. (τὸν κυττάζει στὰ μῖτια). Ὅμως μάξευες λεφτὰ ἐκεῖ!! Τὰ κρυφὲς πίσω στὴν καρέλα... Σὰν ἔχεις λεφτὰ ἀγοράζεις ὅτι θεὸς... (ἀπότομα). Κάθε νύχτα ἐσκυθες μουλωχὰ νὰ ρίξεις τίς δραχμοῦλες σου... Θαρρῆς πὼς δὲν τὴν τῆνα τ' αὐτὴ μου... (μὲ κακὸ χαμόγελο). Ὅμως νάτα που πῆγαν ὅλα στράφι... Ὅλα στὰ φάρμακα καὶ σὺ γιὰ τὸ παιδί - Χό-χό! - "Ε! Κουρούπη!! πὼς τὸ θελες τὸ σακκάκι... Γαρνιρισμένο μὲ μεταξωτὴ φόδρα!!..."

ΚΟΥΡ. (μὲ ταραχή). Ὄχι ὄχι!... Πὼς ἔβαλες στὸ νοῦ σου τὰ σκολιανὰ!!... Στ' ὀρκίζομαι οὔτε μοῦ πέρασε κατὶ τέτοιο... (σκύβει κοντὰ της). Γρηλά Ραλλοῦ πιστέψῃ με!... Ἄλλο πράμα ὄνειρεύτηκα...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Σὺρε πὼς πέρα μὲ μπόζεις... **ΚΟΥΡ.** (ἔντονα). Ἄλλο πράγμα... Ἄκουσε με... Πιὸ ἄμορφο!!

ΓΡΗΛΑ Ρ. (τὸν σπρώχνει). Ὀνειράτα τοῦ Σατανᾶ!!

ΚΟΥΡ. (τραβιέται -σιγά). Ὅμως τὴν ἀρρώστεια τοῦ παιδιοῦ ποὺς μποροῦσε νὰ

τὴ συλλογιστεῖ... Ἦρθε ἔτσι ἀπότομα (πηγαίνει σιγά καὶ παίρνει ἕνα λάβαρο ἀπὸ μιά γωνιά τὸ στήνει ὀρθο κὶ ἀρχίζει σιγά σιγά νὰ χαϊδεύει τὸ παιδί). Ὄχι! γιατί νὰ πεθάνει, Θέ μου!!

ΓΡΗΛΑ Ρ. "Ε! τί ἔπαθες!! Σοῦτριψε Κουρούπη... Τώρα τὸ χαϊδεύεις τοῦτο τὸ πρᾶγμα.

ΚΟΥΡ. Εἴν' ὅλο θελοῦδο!!

ΓΡΗΛΑ Ρ. "Ἐχεις δυὸ νύχτες που κοιμήθηκες ἀγκαλιὰ μὰζὶ μὲ αὐτό...

ΚΟΥΡ. (σὺν ἀφῆρ). Μαλακὸ θελοῦδο!! Δὲ νοιώθει κανεὶς τίποτ' ἄλλο ἔτσι μαλακὸ ἔδω μέσα...

ΓΡΗΛΑ Ρ. (ἐξακρῖζεται). Χό-χό-χό!!! Τὰ ὄνειράτα τοῦ Σατανᾶ (ὁ Κουρούπης μένει στὴν ἴδια θέση)... Ἡ γρηλά Ραλλοῦ ἐξαντλεῖ τὸ γέλιο της... μετὰ ἀλλάζει τὸ νοῦ μὲ σπληνάδα). Σὺ θὰ τὸ κρατᾶς στοὺς δρόμους;

ΚΟΥΡ. Νὰ!...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Καὶ οἱ ἄλλοι; Θὰ τρέχουνε ὅλοι ἐξῴσω σου... "Ε Κουρούπη;

ΚΟΥΡ. Νὰ!...

ΓΡΗΛΑ Ρ. (ξεσπάει πάλι). Χό-χό-χό! Ὁραῖος θῆσαι μάτια σου!! Θὲ νὰ γελᾷσαι ὁ κόσμος μ' ὅλη τὴν καρδιά...

ΚΟΥΡ. Ποῦ τῶδες τ' ἀστεῖο... Εἶναι Πρωτομαγιά σήμερα γρηλά Ραλλοῦ.

ΓΡΗΛΑ Ρ. (ἐξακολουθεῖ τὸ γέλιο της δυνατὰ). Χό-χό-χό... Πρωτομαγιά!! Ἦθ' ἀπὸ σπᾶσουν τὸ κεφάλι σου Κουρούπη... Ὅπως καὶ τὰ πέρυσι. Μωρὲ οὐ... τὴ θυμᾶσαι πὼς ἦταν ἡ καρέλα σου σὰ μᾶς γύρισες; Γιόματ' αἵματα... "Ἀχ! ὅσο σὲ θυμᾶσαι που σπάθηςκες κεῖ στὸ σκαλὶ καὶ μᾶς κοιτούσες ἀπορομένο... Τὸ κεφάλι σου εἶχε μπηχτεῖ μέσα στὸ κοσμί...

ΚΟΥΡ. Φέτος δὲ θὰ ἐναναγίνει τοῦτο γρηλά Ραλλοῦ. Φέτος θὰ καταδοῦνε πολλοί... "Επειτα ἔχουμε καὶ δικὸ μας σωματεῖο τώρα...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Τί εἶπες μάτια μου πὼς ἔχετε;

ΚΟΥΡ. Σωματεῖο... Νὰ! ἔξω ἔδω... Τὸ γράφει... (τῆς δείχνει). Σωματεῖο οδοκαθαριστῶν.

ΓΡΗΛΑ Ρ. Πὼς τῶδες τοῦτο;

ΚΟΥΡ. "Ετσι λεγόμεστε μὲς ὅλοι.

ΓΡΗΛΑ Ρ. (σκᾶζει στὰ γέλια). Οἱ σκουπιδαροὶ!! "Ετσι... σεις σκουπιδαροὶ!! Χό-χό! Ἐτοῦτο μάτια μου εἶναι χωρατὸ!!

ΚΟΥΡ. (τὴν κοιτάζει στὰ μῖτια). Πάλι κὰκιωσες γρηλά Ραλλοῦ...

ΓΡΗΛΑ Ρ. (σταματᾷ ἀπότομα). Τί λές...

ΚΟΥΡ. Σφίγγεις τὰ στήθια σου ὅσο μπορεῖς πιὸ δυνατὰ... Μὰ εἶναι ψεύτικο τὸ γέλιο σου.

ΓΡΗΛΑ Ρ. Ὁ Σατανᾶς νὰ σὲ πάρει ξεμυαλισμένο...

ΚΟΥΡ. Γιατί γρηλά Ραλλοῦ;

ΓΡΗΛΑ Ρ. (μ' ἕνα παράδεινο τόνο). "Ἄν δὲν ἦμουνα παράλυτη. Νὰ! μὰ τὴν Παναγία! θὲ νὰ θῆβαινα σήμερα στοὺς δρόμους ξεμυαλισμένη... καὶ θὰ μάξευσε ἀγκαλιὰ τίς πέτρες γιὰ νὰ σὲ πάρω ἐξῴσω Κουρούπη...

ΚΟΥΡ. Τί θὰ καταλάβαινες... **ΓΡΗΛΑ Ρ.** (τὸν κοιτάζει λίγο). "Ετσι... Μὰ ἔχε χάρη που δὲ μπορῶ νὰ κοιῆσω οὔτε σπιθαμὴ ἀπὸ δῶ. Μὲ πῆρε ὁ διάβολος καὶ μὲ σήκωσε τόσα χρόνια ἀκίνητη σὲ τοῦτὴ τὴ θέση.

ΚΟΥΡ. (ἔχει καθίσει συλλογισμένος παράμερα). Πέντε ὀλάκαира χρόνια... Ἦταν τότες που παντρευτήκαμε μὲ τὴν "Ἄννα που σ' εἶχε πρωτόθει τὸ κακὸ... Ξέρεις γρηλά Ραλλοῦ τὸ νοιώθω πολλές φορὲς... "Ἄν ἔχε πάρει κανέναν ἄλλον ἢ κόρη σου ἄντικ γιὰ μένα... Ἴσως νὰ θῆβαινε πὼς ἄμορφα γερατειὰ καὶ σὺ...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Ἀνάθεμα!... Ἐρχόσουνε τίς Κυριακάδες μὲ καλοξυρισμένο μουστάκι καὶ λουλοῦδο στὸ στόμα νὰ τὴ θῆβαινε περίπατο... Οἱ καρδιὲς τῶν κοριτσιῶν εἶναι μαλακῆς.

ΚΟΥΡ. Θέ μου! πόση πίκρα φέρνει νὰ τὸ συλλογᾶται κανεὶς!!

ΓΡΗΛΑ Ρ. Ὅμως σὺ ἀνεθαίνεις στὴ γῆ κάθε μέρα... (ἔντονα). Κὶ ἡ κόρη μου μπορεῖ ἀκόμα... Σκαρφαλώνει γοργὰ ἀπὸ τούτῃ τὴ θρωμόσκαλα καὶ θῆβαινε (σιγά). Ἐμένα ὄλ' ἡ γῆς μου εἶναι ἐκεῖν' ἢ τρῶπα που φωτᾷει κεῖ πάνω.

ΚΟΥΡ. (ἀπότομα). Τὸ νοιώθω... τὸ νοιώθω... Μὴ μου μιλάς γι' αὐτὸ.

ΓΡΗΛΑ Ρ. (τὸ πρόσωπό της παίρνει ἕνα σαρκασμὸ). Ὅμως!!

ΚΟΥΡ. (γυρίζει). "Ε!!

ΓΡΗΛΑ Ρ. Καὶ τὸ παιδί σας δὲν τὴν εἶδε ἀκόμα τὴ γῆς Κουρούπη μου... Εἶναι τεσσάρω χρονῶ κὶ ἀκόμα δὲν κατάφερες νὰ τ' ἀνεθάσεις στὸν ἥλιο...

ΚΟΥΡ. (ἔντονα). Γρηλά Ραλλοῦ γιὰ τὸ θεὸ! μὴ μιλάς ἔτσι γιὰ τὸ μικρό!

ΓΡΗΛΑ Ρ. Χό-χό! Γι' αὐτὸ σ' ἀρρώστησε.

ΚΟΥΡ. Ὄχι! ὄχι!

ΓΡΗΛΑ Ρ. Φοβάσαι, ἔ;... Ὅμως τὸ μικρὸ μεγάλωσε πάνω στὴ δικιά μου τὴν ἀγκαλιὰ. Τὸ ξέρεις... Γιὰ τὸ ναουρίζω... γιὰ τὸ φιλοῦσα...

ΚΟΥΡ. Καὶ τί μ' αὐτὸ...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Φοβάσαι... Χό-χό! (τὰ μάτια της σηκώνονται). Γιὰ τὸ παιδίεμα Κουρούπη... Χό-χό! Τὸ παιδίεμα κιόλας!!

ΚΟΥΡ. Ψέματα λές!... Τὸ παιδί τ' ἀγαπᾶς κὶ εἰς...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Ὄ! νὰ θῆβαινε σὺν ἦμασταν μονάχοι τί ἄμορφο παιδίεμα που καναμε!!... Τοῦσφιγγα τὴ μυτίτσα του δυνατὰ κὶ ἔκεινο στρίγγιλιζε.

ΚΟΥΡ. (ἔντονα). Γρηλά Ραλλοῦ!!

ΓΡΗΛΑ Ρ. Χό-χό-χό! Νὰ μὰ τὸ σταυρό!! "Ετσι... Καὶ τὸ λαμουδάκι του τὸ ζουποῦσα μέσα στὴ χούφτα.

ΚΟΥΡ. Θέ μου! Τί κακὸ σοῦγε κάνει λοπόν...

ΓΡΗΛΑ Ρ. (σταματᾷ καὶ τὸν κοιτάζει). Χμ! παράξενο τὸ θαρρεῖ! Μὰ δὲν ἔμαθες ἀκόμα τ' εἶν' ἔδω μέσα.

ΚΟΥΡ. Κάνε λίγο ὑπομονὴ ἀκόμα γρηλά

Ραλλοῦ... Θὰ δουλέψω σὺν τὸ σκυλί... **ΓΡΗΛΑ Ρ.** Τάφος, Κουρούπη!

ΚΟΥΡ. (μὲ συντριβή). Ἄλλοίμονο!! **ΓΡΗΛΑ Ρ.** (ἀργά). Οἱ γλάστρες που φέραμε σὺν πρωτόθειμα μαράθησαν... ὄλες... Δές! γύρω οἱ τοῖχοι πὼς εἶναι μαῦροι. Κουρούπη μου, τὸ μαράκι...

ΚΟΥΡ. (σηκώνεται). Τώρα ἔχουμε Σωματεῖο... κ' εἶναι γιορτὴ σήμερα. (ζωηρά) Τώρα ἔχουμε σωματεῖο, γρηλά Ραλλοῦ, καὶ θὰ τὸ θῆβάλω τὸ παιδί μου στὸν ἥλιο...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Δὲ θὰ μπορέσεις ποτέ... Θὰ σοῦ τὸ σπᾶσουν τὸ κεφάλι...

(Παύση... Βγαίνει ἡ "Ἄννα ἀπ' τὸ χωρισμα, στέκεται στὴν ἀκρὴ καὶ τοὺς κοιτάζει...)

ΑΝΝΑ. Γιατί κάνετε τόση φασαρία... **ΚΟΥΡ.** (μὲ ἀγωνία). Πὼς πάει "Ἄννα...

ΑΝΝΑ. Καίει ἀπ' τὸν πυρετό... (πιάνει τὸ κεφάλι της). Θέ μου! πὼς θὰ μπορέσει νὰ τὰ θῆβάλει πέρα...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Χό-χό! Τ' ἀκούς Κουρούπη! **ΑΝΝΑ.** (ἀπότομα). Σταμάτησε πιά αὐτὸ τὸ γέλιο σου μητέρα... Δὲν καταλαβαίνεις πόσο κακὸ κάνει σ' ὅλους...

ΓΡΗΛΑ Ρ. (μυδισμένη). Μμμ! γιὰ τούτουν τόσα...

ΑΝΝΑ. (τὴν κοιτάζει). Ἐχεις μιά ἔξαψη στὸ πρόσωπο τοῦτες τίς μέρες... Λές καὶ καρτερᾶς κατὶ...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Ἐγώ!! "Ελα Χριστέ!... (σὲ λίγο). "Ἀχ! μάτι δὲν ἔκλεισε ὀλάκαίρη τὴ νύχτα... Μὴν κοιτᾶς... Ἀδουνοῦ πιά ἡ εἰναι εἶναι μονάχα τὸ λάβαρο... Σκέψου ἂν πεθάνει...

ΑΝΝΑ. Πᾶψε, μητέρα...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Σὺρε ἔαπλωσε μιά στάλα κορούλα μου... Σὺρε ποῦ τὰ μάγουλά σου γιόμισαν ὅλο ζᾶρες... καὶ γέρασες πρὶν τῆς ἄρας σου.

ΑΝΝΑ. "Ἀχ! ἂς μποροῦσε νὰ γειάνει τὸ παιδί!!

ΚΟΥΡ. (πηγαίνει κοντὰ της) (τρυφερά). Μὴν κλαῖς, "Ἄννα!

ΑΝΝΑ. Εἶναι ἡ μοναδική μου χαρὰ... Νὰ! (ἀπότομα). Κουρούπη, ἂν πάθει τίποτα... (ζωηρά). Ὄχι!... δὲ θὰ μποροῦσα πιά νὰ τὴν ἀντέξω τούτῃ τὴ ζωῆ.

ΓΡΗΛΑ Ρ. (που τοὺς κοιτάζει). "Ἀχ! τί ἄμορφο που ἦσουνε κάποτες κορούλα μου!! Σὰν τὰ κρίνα!!... "Ἀχ! πὼς σὲ καμάρωνα...

ΑΝΝΑ. (κοιτώντας τὸν Κουρ. στὰ μάτια). Ὄχι!! Τ' ἀκούς!!

ΚΟΥΡ. (μὲ λύπη). Δὲν ἔφταιξα σὲ τίποτα ἐγώ!! Στ' ὀρκίζομαι!

ΓΡΗΛΑ Ρ. Κοίτα τὴν, Κουρούπη πὼς εἶναι τώρα. Καὶ τῆς ἄρεσε νάνα ἄμορφο. Τὸ ξέρεις... Ὅρες ὀλάκαίρες στολιζότανε μπροστὰ στὸν καθρέφτη. Κὶ ἔστρωσε τὰ μαλλιά της κὶ ὅλο τοὺς ἔθαζε τοιμιτῆς καὶ δῶ καὶ κεῖ... "Ἄν πεις γιὰ τὰ παλληκαράκια στὴ γειτονιά... που τῆς κρυφογελοῦσανε σὰ διάβαινε!... Ἦθ' ἀφᾶζει" ἢ καρδιά τους νὰ θῆβουν τώρα τὸ χάλι της.

ΑΝΝΑ. (ἔντονα). Φτάνει φτάνει... Δὲ μπορῶ ἄλλο πιά.

ΚΟΥΡ. (τὴν πιάνει ἀπ' τοὺς ὄμους). "Ἄννα! κάνε ὑπομονή. Σὲ λίγο θὰ θῆγὼ στοὺς δρόμους... Θὰ φωνάξω... Ὅλα μου τὰ

σπλάγχνα θὰ κρεμάσουν δὲ' ἀπ' τὸ στόμα... **Σὰν τὸν τρελλό...**

ΓΡΗΛΑ Ρ. (σιγά). Χὲ χέ! Τίς πρωτομαγιὲς θῆβαινον στὸν κάμπο νὰ μαζώξουν λουλούδια... Ὅλο τραγοῦδια καὶ χαρὰ. Χὲ χέ! Ὅλο χαρὰ.

ΚΟΥΡ. Μὲ πιστεύεις, "Ἄννα; (τὴν κοιτάζει μὲ ἀγωνία).

ΓΡΗΛΑ Ρ. (σταματᾷ καὶ κοιτάζει κὶ αὐτή).

ΑΝΝΑ. (μὲ πόνο). Συχώρεσέ με, Κουρούπη.

ΓΡΗΛΑ Ρ. Ἀνάθεμα!! (Ἡ "Ἄννα μπαίνει μέσα Παύση).

ΓΡΗΛΑ Ρ. (σὲ λίγο). "Ε! Κουρούπη μου! Τί συλλογᾶσαι; "Ἄν πεθάνει... Χό-χό!... θὰ σὲ διώξει... Χό-χό-χό! θὰ σὲ διώξει, Κουρούπη μου!... (τὸν κοιτάζει που στέκεται σιωπηλῶς, θυμωμένη). Τὰ λεφτὰ που μάξευες στὸν τενεκὲ ἦταν γι' αὐτὸ... Ἐὰ μιοῦ τῶπερνε τὸ παιδί μὲσ' ἀπ' τὰ χέρια.

ΚΟΥΡ. (μελαγχ.). Ὁ νοῦς σου!... Ὄχι... δὲν πῆγαινε ποτές ἢ καρδιά μου νὰ τὸ κάνω αὐτὸ...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Λές ψέματα!... μένα, μ' εἶχατε ἐξηγράψει. Τὸ ξέρω πὼς θὲ νὰ μ' ἀφήνατε νὰ ἐξηψυχῶ μονάχη μου... Μονάχη μου δῶ μέσα. Τί μὲ κοιτᾶς ἔτσι;... (τὸν κοιτάζει κατάματα).

ΚΟΥΡ. (σιγά μ' ἀπορία). Γρηλά Ραλλοῦ!!!

ΓΡΗΛΑ Ρ. (σαρκ.). Ὅμως ὅλα τᾶφραγ' ἢ ἀρρώστεια!!... Χό-χό... (σοβαρεύεται ξανά). Ἦθελα νὰ στ' ἀρπάξω τὰ λεφτὰ σου, Κουρούπη... μὰ δὲ μπόρεσα... Τὰ χέρια μου τσάκιασαν... Στὸ διάβολο!! Νὰ νὰ μὴ γουρλώνεις τὰ μῖτια σου... Ἦτανε κεῖνο τὸ θράδου που μὲ θρήκατε πεσμένη δῶ κατάχαμα.

ΚΟΥΡ. Μὰ γιατί!! γιατί νὰ τὸ κάνεις αὐτὸ!!!

ΓΡΗΛΑ Ρ. Ἄτιμα χέρια!... Τὰ κόκκαλά τους ἔτριξαν ὅσο σουρνῶμουνα. Ἦθελα νὰ στὸν κλέψω τὸν πενεκὲ σου. Κάθε θράδου ἄκουγα τίς δραχμῆς σου νὰ κυλᾶνε μιά μιά (δυνατὰ). Μοῦδινες μαχαιριὲς κάθε βράδου, Κουρούπη... Σὰν τὸν γιόμιζες θὰ τοὺς ἀπαζες ὅλους μακριὰ ἀπὸ μένα... Θάρῶχότανε

καὶ κείνη!.. Νὰ!... Τὴν εἶδες τώρα δὰ πὼς θιάστηκε νὰ πᾶσει στὰ πόδια σου... **ΚΟΥΡ.** (ἔντονα). Γρηλά Ραλλοῦ!!!

ΓΡΗΛΑ Ρ. Τοῦτὸ 'ταν που καρτεροῦσες νὰ ρθεῖ.

ΚΟΥΡ. (τρέχει καὶ πέφτει στὰ πόδια της... ἔντονα). Ποτές, ποτές γρηλά Ραλλοῦ. "Ἀκουσέ με...

ΓΡΗΛΑ Ρ. Φύγε πέρα Σατανᾶ! (τὸν σπρώχνει).

ΚΟΥΡ. "Ἀκουσέ με! Ὑπάρχουνε κατὶ πολυθρόνες μὲ ρόδες. Μ' αὐτὲς ἀνεθάζει κανεὶς ὅλα τοῦτα τὰ σκαλιὰ γρηλά Ραλλοῦ... Τὸ συλλογίστηκες ποτές!! Πόσο μαλακὰ θὰ κυλοῦσες ξανά μέσα στοὺς δρόμους... θὰ ξανάβλεπες τὰ σπῖτια, τὰ δέντρα... τίς κυράδες στὰ ἐξώσκαλα... Τῶνοιωθα τόνωθα πόσο τ' ἀποζητοῦσε τοῦτο... Σὰν θὰ γιόμιζ' ὁ τενεκὲς ἴσα ἴσα που θὰ φτάνανε τὰ λεφτὰ.

ΑΝΝΑ. (φαίνεται στὴν πόρτα). Δὲν ὤφειλ' νὰ μαλῶνετε πιά οἱ δυὸ σας.

ΚΟΥΡ. (σηκώνεται σὺν ἐξαφισιασμένους). "Ἄννα!!

ΑΝΝΑ. Ξεψύχησε!!

ΚΟΥΡ. (μὲ πόνο). Στ' ἀλήθεια!

ΑΝΝΑ. Δὲν τῶρεςες, Κουρούπη; Πὼς μποροῦσε τάχα νὰ γίνει ἀλλοῖως... (σὲ λίγο). "Ελα τώρα συμμαζέψε τὸ λάβαρό σου σὲ μιά γωνιά. Δὲ σοῦ χρειάζεται πιά.

ΚΟΥΡ. (σὺν χαμόγελο). Νὰ!!... Τώρα ὅλα τελείωσαν. "Ε; "Ἄννα...

ΑΝΝΑ. (ἔχει καθίσει στὸ σκαλοπάτι). Ξεψυχόσαστε καὶ μεῖς μαζί του... Σᾶς ἄκουγα σᾶς ἄκουγα τόση ὄρα... Μὰ τὴν ἀλήθεια, ἔτσι γινότανε. Μόνο!... Ὄ! πάνω ἀπ' τὸ μαράκι μας ἦτανε λαφρὸς ὁ Χάρος... ἴσα που θῆγχε μιά φωνούλα... στὸ τέλος, (τοὺς κοιτάζει). Μεῖς εἶχαμε τόσο θάρος νὰ θῆβάλουμε πρῶτα... (σὲ λίγο). Τί κρίμα νὰ πεθαίνει κανεὶς τὴν ἀνοιξη.

ΚΟΥΡ. Νὰ! εἶναι κρῖμα (κάνει νὰ προχωρήσει).

ΓΡΗΛΑ Ρ. (τ' ἀρπάζει τὸ χέρι). Γιὰ δὲν τὸ παίδεψα ποτέ!... Τόσα γιὰ σένα Κουρούπη.

ΚΟΥΡ. (γυρίζει καὶ τὴν κοιτάζει παραξευμένος). Τί λές!!

ΓΡΗΛΑ Ρ. (τὰ χέρια της χαϊδεύουν ἀγρια τὸ μπράτσο του). Τί μούφταιγε τὸ μικρὸ... Γιὰ μονάχα τὸ φιλοῦσα... Ὄχι ποτές δὲν ἦθελα νὰ τὸ χάσω...

ΚΟΥΡ. (δυνατὰ). "Ἄννα! κοιτάξῃ τὴν!... Εἶμασ' ἀκόμα ζωντανό!... (ὀρμάει κὶ ἀρπάζει τὸ λάβαρό του).

ΚΡΙΤΙΚΗ

ΒΙΒΛΙΟ

ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΩΣΤΑΝΤΗ: «Σεμίολοί Στίχοι». ΔΗΜ. ΧΑΜΠΟΥΛΙΔΗ: «Τραγούδια της μοναξιάς». Λευκωσία 1946

Από την αλύτρωτη Κύπρο μας ήρθαν συντάξτε σε άλλα και δύο ποιητικές συλλογές. Οι εξαιρετικότεροι από τους συμπατριώτες μας, που δεν έπαυσαν να αγωνίζονται τόσο χρόνια για την Ένωσή μας, έχουν καιρό, ο οποίος μετέωρο να καλλιεργούν και το στίχο. «Ας δοῦμε λοιπόν την πρόσδο της τέχνης κάτω από την ξένη κατοχή.

Οι «Σεμίολοι Στίχοι» — μιά πληθώρα από πρόλογοι τους — «σ' ακουα, λογιθήκαν από 'να μεγάλο μάτσο ανερχομενών» χειρογράφων» και «θύσανε από την πένα ενός παιδιού που μονάχα την πέμπτη τάξη του δημοτικού κατάφερε ν' αποπελεύσει». Αυτά θέματα είναι ελαφρυντικά για την περίπτωση, μα δε δικαιολογούν και την άποψή μας. Δεν πρέπει ποτέ να ξεχνάμε πως

ή τέχνη αποκαλεί άθλο που επιδεικνύεται σποδίου μπροστά σε κιάδες. Ο πάρος δε μάστιγας τα κώστα του νερά, μπειράει απλούστατα νά μήν ουμιάς άσκει σ'όν άνώνα. Ένας τεκνιτής ποτέ δεν πρέπει να ζητάει την επίσκεψη του αναγνώστη.

Όσοι οι στίχοι αυτοί ένωσ άποδοσάου, που μάς προσφέρουνται με τόσο μετριοφροσύνη εία αλήθεια πως δε μάς άπονοστέουσιν. Άπεναντίας, προσκάλουν έξαρσής τη συμπίθετα μας. Πού πολλά σπυρίγματα έχουν εκεί οι που περιγράφουν τη ζωή του πολιτή στα νεομαρξικά σφραγισμένα συγκριτικά (σελ. 18, 19, 21) καθώς και όσα έκπαράου, τó μίσος του κατά του άποσφρωτου φασισμού, την έλπίδα που για ένα καλύτερο αύριο. Οι στίχοι αυτοί προέρχονται από θιώματα του ίδιου, γιατί υπηρέτησε κι αυτός σ'ο συμμοκικό στρατό κι έκοσε οκτώ μήνες πού Γερμανίω. Άλλά ή νωπότερη άποψή του της φυκτής του θρίσεται νομίζω, στα δύο περσάδικα τών σελ. 20 και 24, όπου μιλάει με την απλή γλώσσα της νωσ'αλγίας και της φασισακταρίας. Έκεί φαίνεται κι ο στίχος του π'ό άπαλλαγμένο από τεχνικές άδυναμίες.

Η καλή αυτή άρχή δε μάς επιτρέπει να προλέψουμε αν ο ποιητής άνοστέου ή ά συνείσκει και ή έξελικτεί. Αυτά είναι ζητήματα που άποσούν τον έαυτό του που έξαρσά τοντα από πολλούς λόγους. Τις περισσότερες όμως φορές έκπαράουται κανείς ποιητικά όταν του συμβεί μία περιπέτεια κι έπειτα παύει, σπείρευη ή πηγή. Μόνο τó άληθινό τάλαντα έσκαλοσούν ή παράγουν ως τó τέλος.

Η συλλογή έχει είσημε κι' εία πρόλογο. Τόν πρόλογο τ'ών υπαγράφε ο Άντρέας Γάθρος, δέν έξάρουσε τί άντισπρωσέυει τó όνομα σ'ού, για την ποιητική άπόσση. Άλλά ή τίς άνάγκη να μάς σ'έβει την ύποσφή του φωτισμένη; Μά τόν 'Απόλλων, πάει πολύ!

Άν τ'ών ίδιο μέρος με την ίδια έμπαίνου μάς έρχονται και τ'α τραγούδια της με οείας) του ΧΑΜΠΟΥΛΙΔΗ. Έδώ έχουμε περισσότερα ποιήματα, μα ή ποιότητα σ'έπειρά. Παρά την έπιφωσή της τεκνικής, παρά την ποιότητα των μέτρων και την έπιδειξη ή φασική, παρ'όλα τ'ών ά συγκίνηση άποσείζει.

Γ. ΚΟΤΣΙΟΥΛΑΣ

σπουδαιότερος παράγοντας για δλόκληρη την κατοπηή ζωή των παιδιών. Όλες αυτές οι έξωτερικές ή εσωτερικές έντυπώσεις κατασταλάζουν στην ψυχική τους ή έχουν δυναμικό χαρακτήρα. Σωριάζονται στην παιδική ψυχή ή έντυπώσεις ή όσα νικά ένώονται και έπηρεάζουν τις παλίες. Τό παιδί μεγαλώνει κι οι φυσιολογικές άλλιαές του γίνονται μέσα του ζυγοσν πληθός από νέα αισθήματα, ένστικτα, πάθος. Τό ύποσνεύδιο γίνεται πλατύστρο κι' έτσι στην άργή άπλά ησθήματα: Ένα γάδο, άνώμα ένα μάλωμα, λίγο εύλο και πολύ περισσότερο κάποιος τρώμας ή φθερά γεγονότα μεταμορφώνονται και γίνονται παράγοντες που καθορίζουν πολλές άλλιαές της ζωής του ανθρώπου.

Συμβαίνει δηλαδή με τη βραδύτερη έπίδραση και το φαινομένο που λέμε «μετατόπιση» και «μεταμόρφωση». Η ώριμη σνείδηση δέν άνέχεται πιά τό βραγνά που δημιουργούν οι παιδικές άναμνήσεις και τις καταπιεί. Η καταπίση όμως αυτή με τό άργό δούλεμα μεταβάλλεται σε άλλο ψυχικό πεδίο και μεταμορφώνεται. Τούτο τόν κίνδυνο ποίπει να φοδώνιστε στη νέα γενιά, που μεγαλώνει. Μπορεί τά καταστρεπτικά γεγονότα να μήν έχουν καμιά άμεση έπίδραση, όμως μένον βαθειά μέσα στην παιδική ψυχή και δούλεσαν έποπυλα. Ριγανώνονται, μεταμορφώνονται και τότε ή έπίδρασή τους ή ά είναι τραγική, γιατί μπορεί σάν δυναμική ν' άναμνήσει στον άνέρα και να κομμάτιασει την ψυχική ένότητα της νεολαίας.

Τέτιες έκδηλώσεις έχουμε περισσότερο φοδο να παρουσιασούν στα βραγνά και ένκαταλειμμένα. Γιατί έδώ οι ειδικές συνθήκες της ζωής τους γίνονται πλύσσο γώμα, για νά άνθίσουν φυκτικές άρρώστειες ύστερα από τόν πόλεμο και την, καταστροφή. Οι πό-

νοι, τά δάκρυα, τό λυπημένο περιβάλλον, ή άνέγεια, ή καταφρόνηση κατασταλάζουν στην ψυχική τους ή εσωτερικές έντυπώσεις κατασταλάζουν στην παιδικότητα. Η άβελία, τό έγγουισσο φεύγον και στή θέση τους μπαίνουν μεγαλίστεια ένδιαφέροντα κι έπιθυμίες. Η Ικανότητα να προσαρμωσούν στη νέα κατάσταση όλοένα άνοσίζονται, γιατί ή γύρω ζωή είναι σκληρή κι άπαιτητική, ά συναισθηματικός τους κόσμος άλλιαώνεται. Δέν ποίπει να είναι παιδιά πιά, τό γέλιο ή γαρά ή ξεγνοιασιά σβύνονται κι ή πίση αυτή κατασταλάζει σάν δηλητήριο στην ψυχή και την άναστατώνει. Η νωσπρότητα της ψυχής τους ανερώνεται πιά σε κάθε κίνησή, στις άσπρησεις, στα έννοινα, στα σγέδια, στα παιγνίδια, στην έργασία τους τη σχολική, στις παλιές κοινωνικές τους σγέσεις. Σας διαβάω ένα γράμμα μιάς μικρής άρρανής του Άλθωνικού πολέμου, για να δείτε τ'όσ μέσα από τις γραμμές άναπηδάει τό νωσπρόλιο, ή έννοινα, τό άρρωστο, τό ζυγι παιδικό:

«Πέθανε ο πατέρας μου σ'όν πόλεμο. Έπειδή δέν έχουνα να με ζήσει ή μητέρα μου κι είχε πεθάνει ή μπαμπάς μας ή μαμά μου κι έβαλε σ' ένα σπύτι. Πόσος σορός γάσαμε τό ψωμί μας. Η θεία μου που είναι σακάτισα, έχει πολλές άρρώστειες άπάνω της, έδωγαλε σσσίτια και τώρα πού έσυγε μάς τό έδωσα τό σσσίτιό της και καμιά φορά παίρνομε. Λέει ή μαμά μου π'όδ να βρω δραγάμες να σου δίνω να πάρεις σσσίτιο. Χτες και τό Σάββατο τό ψωμί μας τό δώσαμε άλλω. Δέν είχαμε λεφτά να τό άγοράσομε. Λίγο φαγι μου δίνανε στο σπίτι που ήμουνα. Τό πρωί σπονγγάριζα ένα κιακάρκι, ένα άλλο δωμάτιο, έβανα γουσιμέτια και με δέονα. Είδα κι άλλα δούλικα μα όχι: σάν κι έμένα. Έμεις νησιτικές πέφτομε, νησιτικές σπυλονόμασε. Καλά που άνοιξε τό σχολείο...

Σε σπύτι δε θέλω να μωδή να τσωβή τά ίδια... Άρρώστια». Σταμάτω έδώ. Κάτι τραγικό περ νάνε όλη την αφήγησή. Η παιδική φυγή παραδέρνει στις φροντίδες, ούτε έχου, ούτε ύποψία παιδικότητας, αίσιοδοσίας, έγγουισίας. Τί θ' άπογινε τό βραγνά τούτο; Πώς θ' άντικείσει τη ζωή; Όλα τά βλέπει από την πό μάση δψή. Ο ήθικός του κόσμος είναι κιάλας παραμορφωμένος.

Εογάζεται, όπως βλέπομε, τό παιδί, παύζει, μαθαίνει, έξανολούθει έξωτερικά κανονικά τη ζωική του ζωισ μέσα του κι καταπιωμένες άναμνήσεις δουλεύουν και κρατούν σε υπερένταση τη συναισθηματική ζωή και ή παιδική ψυχή βόσκεται σε άναθασαυό τέτιο που ό κίνδυνοσ πιά είναι μεγάλος για φυκικές άρρώστειες.

Άν στα γερά παιδιά έχουν τόσο άσπρητες έπίδοσεις τά καταστρεπτικά γεγονότα, καταλαβαίνουμε τί μπορεί να συμβεί σε παιδιά ν e u o κ α — κι είναι αυτή τά πάρα πολλά — και ψ y o πα θ κ α. Σ' αυτή ο βιοφυκικός θώρυκακας είναι βλαμμένος και φυσικά κι ή αντίσταση πολύ έλαττωμένη. Είναι τά παιδιά που δέν είναι άρρωστα άνώνη, αλλά βρίσκονται στο σύνορο υγείας και άρρώστειας. Η ψυχική ίσοσροπία είναι χαμένη. Όλοι έξάρουμα τά χαρακτηριστικά τους: π'όψη και άνώμαλη άνάπτυσή, σεξουαλική ώριμότητα πρόωση και παρκαυσία, ένδιαφέροντα μεγαλίστεια, τέλεια άπομάκρυνση από την παιδικότητα. Αυτή όμως ή π'όψη και άνώμαλη άνάπτυσή, σεξουαλική ώριμότητα πρόωση και παρκαυσία, ένδιαφέροντα μεγαλίστεια, τέλεια άπομάκρυνση από την παιδικότητα. Αυτή όμως ή π'όψη και άνώμαλη άνάπτυσή, σεξουαλική ώριμότητα πρόωση και παρκαυσία, ένδιαφέροντα μεγαλίστεια, τέλεια άπομάκρυνση από την παιδικότητα.

Πρέπει να φροντίσομε και ύποσούμε να έπηρεάσομε τη συναισθηματική και τη βουλητική ζωή του παιδιού. Να έξουδευέρσομε τό ψυχικό χαρακτύλισμα στα π'ό πρωτόγωνα ένστικτα. Όλη ή άγωγή στο σπύτι, στο σχολείο, στο περίγυρο πρέπει να δημιουργήσει συνθήκες ζωής άνοσίζουσες που να δυνάωνει τά ήθικά και κοινωνικά αισθήματα και να καταπιεί τά βλαβερά και άντισυνονητικά. Αυτό τόν άποστέωνοτικό ρόλο στη δικιά μας ή νεολαία έπιμαίει ή Έθνική Άντίσταση, όπως ή δύση στο έπόμενο φύλλο και προφύλαξε όχι μόνο την ψυχή τους από βαρειές άρρώστειες αλλά διαφύλαξε, τόνοσε και έξύψωσε τόν ήθικό τους κόσμο.

Η ρηκή σπουδαία κατάνα όσέτα θεριαποιήσομε, ή σπυρογός άρα δάσει λέξεις, άλλα χωρίς νόημα και βάθος. Έπιπλέον κομποίει και τό λεκτικό. Παραοισία, κακόηλια σύνθετα: όνοσροδέν'ρου», «φωτισίμα» «άστρονισαυ», «άμφολόγιστες», «φωτοροδέν» (από τό πρώτο κομμάτι). Όμοιοκαταληκτεί τό «έλφια» με τό «άμφια». Και καταφενει έκπαράσει σάν: αυτό: ή φπ'ροδάρκα ής φαγι τών ήδονόγαιων» (σελ. 38). Όσο για τό περιέχομένο π'οσού σκεδών κυριάρχει ή έρωσισαυ και ή άσπρηση, άπ' τίς π'όσες που μάς θασανίζου. Νομίζε και μεις πως ζει στον καιρό τού Χριστού, σάν όσμο τού Λαοσθήμ, χωρίς όμως την τεκνική άπόσση της μουσικότης έκείνου. Ο γλάσος, κός φοδός του θβλόου προκάλει ύποψία ύποσφής. Και άσπρητιέ κι έκεί αν ύπόσκη, λόγος να τα φαντασιόσμε τέτιες συλλογές. Π'όσ θά κερδίσει ο Χ αν αυτό τά σπυρογρήματα τά κρατίσομε για τό έσού του ή π'οψήσισον για τούς γνωστούς του!

Γ. ΚΟΤΣΙΟΥΛΑΣ

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΒΕΛΓΙΟ

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΧΤΗΣ ΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ 3.000 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ 6.000 Έπίσπια 12.000 Έπίσπια 1.000 Δολ. 6 Δολ. 3 Έμδάσματα στον διακριτικό μας Δ. ΜΑΡΟΥΛΑΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ: Γερμανικό Παλ. Πατρών 5

ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΑΣ ΤΟ ΖΗΤΟΥΝ

Με την ευκαιρία της Γαλλικής ένθηκας γιορτής, μίλησε στην αίθουσα της 'Αρχαιολογικής Έπιταρείας, στις 11—7—46, ή κ. Νίτσα Κωνσταντίνου, Γραμματέας της Έλληνογαλλικής Ένωσής Νέων με θέμα: «Τό πρόβλημα της λαϊκής μόρφωσης σ'η Γαλλία και στην Ελλάδα». Η άμιλία τούσ' από μιά ουσή τοποθέτηση τού ζητήματος ής Λαϊκής Μόρφωσης μέσα ο' έλο τό κοινωνικό και οικονομικό πρόβλημα, εκάσε τύπην η ή διαίτη έρώση για ή θέση του στις δύο χώρες. Σ'η Γαλλία, μετά την άπέλευ έρώση ή σκετική κίνηση είχε μιά τέρασια άνάπτυσή. Με τη π'ρωιόδουλα και την καθόδηγησή του I. Γουέλμπι, που σ'άδθηκε ή έρωση, κός τού πρόβληματος σ'ού έρω, έθκαν π'όσος όργανισμοί που όλοι τους έχουν σκοπό τό άνέθασμα τού πνευματικού και καλλιτεχνικού επίπεδου τού λαού. Στην Ελλάδα, φυσικά δέν έγινε τίποτα. Έδώ όχι μόνο κάπιηθήκε κάθε σκετική π'ρωιόδουλα, μα όκόμα κι ή έπισημη σχολική έκπαίδευση περνάει θωπύτη κρίση. Κι όμως ή άνάγκη για μιά έξουλοκή μόρφωση τού λαού, κός για μιά καλλίεργεια τού πνευματικού και καλλιτεχνικού του δυναμισμού είναι μεγάλη. Οι όργανισμοί, κι οι καλλιτεχνικοί της 'Ελλάδας πρέπει να βοηθήσουν τό λαό τους, που τόσο διψάει για μόρφωση. Η άνέθε όπως τού άρξίσει. Η κ. Κωνσταντίνου μιλώντας σάν έκπρωσπος ένός σωματίου Νέων έβλωσε πως ή νεολαία τού τόπου έκε κατανοεί βαθειά ή σσοσρή αυτή για τό λαό μας άνάγκη και θέλει να τάξει τον έαυτό ής σ'όν πρώτη γραμμή της έρώσης σ'η Λαϊκή Μόρφωση. Τόσο κός έπιτε που πόσο συνάραδούν τά σύγχρονα κοινωνικά και πνευματικά πρόβλήματα, έχουν τάξει τόν

έαυτό τους στην ύποσφία τού σ'ούλου της πατρίδας. Με λίγη άκόμα βοήθεια, όλοι πολίτεις σνταξάστε στο θωρο έργο π'οκουμε μπροστά μας. Και τέλειωσε με μιά έκασση σ'ούς πνευματικούς άνθρώπους τού τόπου: «Έμεις, που μάς θέλει ή πέρος, μα έχουμα την όρεση και την άπόσση ζητήμας ή βοήθεια τών όργανων και έκκαληρωμένων ν' άνοσίζουμε την ψυχή τους σε μάς, όπως και μεις τους άνοσίζουμα τη δική μας». «Άς μάς σκεφθείτε, που είσιν υέοι πολίτεις να καλώσομα έκπαυθευτικούς, καλλιτεχνικούς, λογοτεχνικούς έπισημώμας να δώσομα τά χέρια και να φρονίσουν λόγο και τό πρόβλημα της γενικής μόρφωσης... Άς μάς σκεφθείτε που σάν νεώτεροι έμίσουμε αίσιοδοσί». Έρχονται να μάς δικαιώσουν παραδείγματα από άλλους λαούς κι ή έξερε πως 'όσο μόνο δεικόμασε τά έένα παραδείγματα». Τό περιοδικό μας έχει πολλές φορές τ'ούσο, τό καθόν που μποίπει σ'ούς πνευματικούς μας άνθρώπους να βοηθήσουν τό λαό ν' άναπτύξει και να καθέρι την πνευματικότητα του. Οι Νέοι που τόσο καταρούνε μίαν άναμνήσιμήν, 'Ελλάδα, μάς τό ζητούν και τό περιμένουν. Θα είναι προδοτικό αν τους διαφεύσομας.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Στό διδασκαλειό «Νέα θεία (α. Ε.) όδός Κοραή 5 έπιστολές και που λιούναται τό θεία του Κύπριου Λογοτέχνη Τεύκρου Άλθα: 'Ελλάδα (ποίημα) Τό άνθρώπινο έπος και Έκ θεών (ποίημα). Ζωνάνη Κύπρος (λογογραφικό θέματα). Τά σφρηγίσματα τού άλήτη 5η έκδοσ και Τά σφρηγίσματα τού έρημίου (ποίημα). ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ: «Κεραυνική Λατρεία». Λογογραφική ιστορική ή πόνογραφική μελέτη. σελ. 284. Άθήνα 1946. ΤΕΥΚΡΟΥ ΑΝΘΙΑ: Μουσικό ένκόλο π'ό έθνικά λαϊκά κ' έργατικά τραγούδια. Τόμοι Α' και Β' Κύπρος 1945. ΤΕΥΚΡΟΥ ΑΝΘΙΑ: «Σ'άμ'αγκραντ» Δράμα σε τρεις εικόνες σελ. 32 Κύπρος 1942. ΤΕΥΚΡΟΥ ΑΝΘΙΑ: «Τό παλληκάρι της φακίς». Παιδική κωμωδία σε 3 πράξεις, σελ. 54 Κύπρος 1942. ΠΟΛΥΜ. ΛΑΣΚΑΡΗ: «ΟΜΜΑΓΕ Α ΡΑΥΛΑΜΑΣ» διάλειξη γαλλική για τό έργο τού Παλαμά, σελ. 36 Παρίς 1944. ΠΟΛΥΜ. ΛΑΣΚΑΡΗ: «ΟΜΜΑΓΕ Α ΡΑΥΛΑΜΑΣ» διάλειξη γαλλική για τό έργο τού Παλαμά σελ. 36 Παρίς 1944. Κ. ΚΑΡΚΑΤΣΟΥΛΗ: «Τού χωριού και της Πατρίδας» ποιήματα, σελ. 32, Άθήνα 1946.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Γ. Π. Λάριμης: 578. Η διάθεσή σας είναι ποιητική αλλά ή έκτέλεση σκανόφει και έσπ'αλείται σε πεζολογία. Γ. Λ. Άθήνα: 579. Τό θέμα που καταπασιήκατε είναι πολύ σσοθάρ και μεγάλο. Έσείς όμως έξουνα τ'άσπρητες ή ύποσμενικούς συλλογισμούς κι' άντ' ή μάς παρουσιάζετε την ίδια την έλφωσισαυ μάς περιγράφει σ' ένα χρονικό τις διαθέσεις σας. Σ. Μ. π. ο. ρ. μ. ο. υ. λ. η.: 581. Τό άπρηγισσο σας στις γενικές του γραμμές είναι άξιοσροσέκο. Αυτό που τό ζημιώνει είναι ή άνοσπρητα άναμσα στο διάφορο μέσο του. Στέλιος μας: κάπ' π'ό μικρό, Π. χ. Έπειτα: 582. Ά ν. δ. ρ. ε. δ. ε. η.: 582. Οι άναμνήσεις σας σ'όν έλευθέρσο σ'ή και σ'όν σ'ή τις παραδόσεις δεικνύου πως δέν έχετε άκόμα κατασάλαξει στο ζήτημα της μορφής. Αυτό όμως ίσως να έπηρεάζει και τό περιέχομένο τών ποιημάτων σας κι' έπιτε είναι πράγματι γνωσά και παραπιωμένα κ' έτε έλευθέρσο ποιητικά. Σ. π. λ. ο. υ. σ. κ. ο. υ. γ. ι. ά. κ. ο. ρ. ι. ν. θ. ο.: 583. Τό εύρος άρξή, 47 πού όσος σπείλωμα μάς έπισπείσασ άπ' τό παχυδρόμιο με την έλένη: άγνωστος. Σπ'ίτε μάς την άκρίβη σας διεύθυνα. Ν. Τ. ζ. α. κ.: 584. Τά ποιήματά σας έπιπλύς προφύλαξε. Όσα είναι σε καλύτερο σ'ήκο άπρηγισσο, άπ'όπως με τη γνωστή φροσεολογία κι'

ΠΙΚΑΣΟ

(Συνέχεια από τη σελίδα 241) μαρτυρία την άργή και τόν ξεπεσμό, τό φριχτό και τό παράλλογο, τό πραγματικό και τό μυστικό; Ιτότε άν είναι αυτό, τό Πικάσο είναι μάγος. Δέν είναι πιά τό πλάστο βάθος της όπτικής όπότης που τόν κρατεί άσπύ, όπως έκείνου τόν Ουδέλο, που άνακάλυψε την προοπτική, μα ή μόρσα τού ανθρώπου της έποχής του. Η φροντίδα του, πέρα από την τελειότητα της μορφής — ο Πικάσο σχεδιάζει τόσο καλά όσο και ο Ντά Βίντσι όταν θέλει — είναι τά τέρατα τού έολοθρεμοδ, ή άπεικόνιση μιάς θανάσιμης κακίας. Έσπερασμένα, έξωτερικά, εύχόριστα είναι τά άκαρτήματα τού Bosch ή τρέλα του Brueghel: όταν οι δυνάμεις της έρήμωσης λυμάνονται τόν κόσμο και τόν άνθρώπο, ο Πικάσο τούς δανείζει τη λαλιά του.

Ο Λουί Σουπενέρ, Βέλγος σγγραφέας και ποιητής έγραψε έναν άνοσίζωτό τόμο από σνταμτες σημειώσεις, άφορισμούς, τατάτα, άνοσισσοφές, με τόν τίτλο: Οι έπιγραφές μου (Mes inscriptions).

Οι «Έπιγραφές μου» δέν είναι σ'ούλογη από σκέψεις, άλλα τά σφρηγίσματα, οι άποσχεδιασμοί, οι έξουλογιήσεις, τά άσπετα ένός ζωντανού και έλευθέρσο άνθρώπου που φανερώνουνα σ'ού, σ'ού την καλώσση, την έκασθησία, την άνέωση φωτισίαση, τη συσπλή, τό διασπρήκό βάθος, με λίγα λόγια τό θ έ λ γ η τ ο ο τού σγγραφέα. Μά τίποτα δε θα μπορούσε να βιάσει τόσο τό διδίο αυτό όσο ή μεταφορά όμοιοτυπία περικοπών, γιατί κός θε έπιγραφή βόσκαι την άλήθεια της μέσα στο συνολικό γώμα τού διδίου που την χωματίζει και μέσα στο χούμοσ, όπου ή λεπτότητα δέν άποκλείει την ύπεροβλή.

Τόν τελευταίο καιρό, πολλά έχουνα γραφεί για τό σοσροεαλισμό. Είναι θέματα π'ός ή παό σημαντική άν όχι μοναδική θεατική άποσμηματική κίνηση άνάμεσα στους δύο πόλεμους, τράβηξε την προσοχή της πλατιάς κοινής που είνονοσε μίαν έπισημική στήση στην έξέλιξη της. Έπιποχή νεορή που κανέναν άκόμα κι' οι π'ό έξουλοδοσπ'ομένοι σοσροεαλισμοί δευ εκέπρησαν ν' άρνηθώσιν. Ο σοσροεαλισμός έξετίσθηκε από αίσθητική, μυθική, κοσμολογική, πολιτική, φιλοσοφική δηλαδή σκαπία. Άνοσίζωσιότερος τέλος, γενικά, π'όσ άν ο σοσροεαλισμός φανερώθηκε πρό πάντων στις τέχνες και πό γράμματα, ή έξετίσθη τόν έχει ώλύτεια διαφορετική σημασία ν' άρνηθεί τις ένθροσάπηνη κατάσταση, που είναι ούσασιακά έπαναστασιακή.

Δέν είναι χωρίς αίαία που ο σοσροεαλισμός κρησίγρησε με τό μέρος τού διαλεκτικού όλισμοδ. Η αίσθητική τού θέσης πα: παρουσιάζεται σάν ένα άπο τά π'ό σματινικά γεγονότα που έννοούν αυτή τη μέθοδο για την έξέταση της π'ρωμικωπ'ότητας. Μπορεί να πεί κανένας, πως ποτέ φιλολογική σχολή δε διασπρήσε με τόσο δύνωμη πως ή τέχνη γεννιέται από κείνο που δέν είναι ο έαυτός της, πως ή ποιήηση ξεπηδάει μέσ' από τη ζωή να ή προσαπ'ήσει να μεταμορφώσει την ίδια τη ζωή. Και ποτέ άλλοτε ή ποιήηση ήσ έπίδαξε τόσο φιλόδοξη, μα κι' άρνήθηκε τη μέθη που

μάς αου δνείρου για να κπεί στην ύπρησ'α της πραγματικότητας.

Έτσι, από τό 1924 ός τό 1940, ή έπαναστασιακή σοσροεαλιστική ένέφρωση παίρνει διαλήρη ύψη: μίαν άνοσίζωτη (άν μπορούμε να τό ποίμε) και μιά θεατική. Μίαν άποσπείθση και μίαν αίσιοδοσή. Κι' ένός προσαπ'ήσει με λίσσα νά καταστρέψει, με τά μέσα που γνωρίζουμα τό όσοδοσμία μάς πραγματικότητας δειμής με ένα έκαρτισμένο κοινωνικό καθεστώσ, έξερωε από την άλλη σε φώς κοινωσιγής θεματικότητας και γεμάτες πάθος όμορφές. Έχομα δύο δυό πράξεις από μιά και την ίδια δράση που άποσπ'αζουμα με τό πραγματικό και με τό ύνερο και π'ό δε μπορούμε να τις χωρίσομα γυρίς ν' άκόσ'ήσομα τις ίδιες: τις βάσεις της σοσροεαλιστικής στάσης.

Υστερ' από την 'Αλλ'άνθηση (Réponse), ποιητικά τετράδια έκανεν την έμφανήση του στις Βρυξέλλες και δεύτερο περιοδικό με τόν τίτλο: «Ημιστόσπο». Οι έκδόσεις της Solista προσπαθών ν' άποκαταλήθουμα μέσα από φως έξελικτισμοδ τις τάσεις της σπγχοσής φιλολογίας. Έπειτα π'όσ' ένα ποιήμα τού Φενώδ δημοσοιούντα σ'όν ύνομα τ'οσπ'ησά και σνταραξατικά κείμενα τού Μανασσέ. Τό π'ό σπ'ματινικό από πρώτο τεύχος είναι τό διήγημα, «Τό Νηρό» τού Ρομπερ Ματιν, που έχει καύτα σγέση με τό σαρτακό Έξισοσπ'αλισμό. Τά σπ'ματινικά για μιά π'ό ξεσάσθηκα προσπασιωσιμμένη θέση και σ'ίσση τού περιοδικού βόσκουνα ίσως σ' αυτό τό διήγημα τού Ματιν.

Θά σημειώσομα τέλος στη σπ'αία τού κρηματογροφού της σαρτασπ'εία τού Βέλγου σπρησπ'ήτη Ζακ Κουσσόν, με τόν τίτλο: Διασκέδασπ'ο. Ο Κουσσόν φ χρησιμοποιήσε τόν τίτλο «Περιοδωνότων Καλλιτεχνών», ιδέες από τό παλιόμο τού Κίλοσόν και «Τούς τέσσορες γυοδς Αλιών» για να συνθέσει ένα φίλμ, όπου σπ'ηδύξεται ο μύθος και ή προσαπ'ήση. Είναι γνωστό πως ο φίλμος για τούς τέσσορες γυοδς Αλιών ξεπληγίεται στο θέατρο τών Άρδενών. Η άπίθεση άνάμεσα στο φανταστικό νετάρ και στο θεαματικό είναι ή καλύτερη σπ'ημη τού φίλμ τού Κουσσόν.

JEAN PFEIFFER

Π. Π. ε. ρ. η.: 590. Τά ποιήματά σας έχουν πολλή ύποσφία. Προσπαθήστε να τά έλαφρώσοτε. Μ. Α. Γ. ρ. ο. λ. τ. η.: 591. Μην έχετε παράνομα. Όλα κρησιόνται π'ό σειρά τους. Τό ποιήμα σας μάς έξαρύσοσε γιατί περιέμασε από σ'ας περισσότερα. Γιατί κήνατε ένα θέμα π'όσ, κήνατε την άπόσπ'η, που είναι τό π'ροσπ'ηνόμα σας και γίνεται σπρησπ'ή. Διαβάξτε, αλλά μην έπιπρώξτε τόσο. Τό διήγημα σας ένώ έχει μιά κάρη στην άπρηγισσο τού κοράζει με την παλολογία του. Προσέξτε γιατί από σ'ας περιέμασε πολλά. Χ. Π. α. ο. κ. α. λ. η.: 591. Διαβάξτε άκόμα και μη διαξέστε. Α. Χ. ρ. ο. σ. τ. ο. π. ο. λ. ο.: 593. Άκατάλληλο για τό περιοδικό. Θα μπορούσε να ήταν μιά καλή προκπ'ησ'η. Άρα όμοσ ποιήμα. Μ. Α. ε. ι. μ. ν.: 594. Άποσ' διψάτε τόσο για γράμμα νωγράτε, άλλα κήνατε και μίαν αίσιοπ'η άποσπ'ητική. Σινδύσινά θα δείτε τά λάθη σας παραλληλίζοντας τά δικά σας με άλλα όκόμα ποιήματα.

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

ΚΙΤΡΙΝΙΣΜΟΣ

Ο κ. "Αλκης Θρύλος δημοσίευσε ένα λιβέλλο κατά του ξεχωριστού συγγραφέα Θράσου Καστανάκη. Τόν κατηγορεί, ούτε λίγα ούτε πολύ, πώς επιδιώκει με το λόγο που εκφώνησε στο συνέδριο των Γάλλων λογοτεχνών να... εκλείψει η Ελλάδα από το χάρτη της γης! Νά, σε ποιό κατόντημα μπορεί να οδηγήσει η εμπάθεια και το μίσος έναν πνευματικόν άνθρωπο — έναν «πρώην» πνευματικόν άνθρωπο, γιατί πέτοιας π.ά μπορεί να θεωρηθεί ο κ. "Αλκης Θρύλος έπειτα από το δημοσίευμα αυτό, που ο κιτρινισμός του περνά όλα τα θεμιτά όρια.

"Όσο για τον Θράσο Καστανάκη, που δλόκληρο το έργο του είναι ένας στην Ελλάδα, που κατέχεται από πάθος πατριδολατρίας, που έχει αφιερώσει τη ζωή του για να την αναδειξει στα ξένα, οι ταπεινές ύβρεις του κ. "Αλκη Θρύλου δεν μπορούν να τον θίξουν. Ο Θράσος Καστανάκης είναι πέρα για πέρα Έλληνας και μακάρι η γυναίκα αυτή, ο κ. "Αλκης Θρύλος, να μπορούσε να συγκλονιστεί κάπως από την αγάπη εκείνου προς την Ελλάδα.

«ΑΝΟΙΧΤΗ ΠΟΡΤΑ»

Μας ρωτούν και ρωτάμε τον Υπουργό της Παιδείας, που βάλθηκε με την αναδιοργάνωση του Έθνικού, ν' ανοίξει μία ανοιχτή πόρτα με όρη και ζαπλώθηκε μπρούμυτα:

"Αν πληροφορήθηκε πώς το θέατρο αυτό χάρις στην αυτοθυσία

ορισμένων καλλιτεχνών και υπαλλήλων στο πείσμα του κ. Ροντήρη που βάλθηκε να το κλείσει από το 1942, όχι μονάχα κότερώσε να μείνει ανοιχτό τα χρόνια της σκλαβιάς, μα στάθηκε κ' ένα άπαρτο πνευματικό άχυρό;

"Αν έμαθε πώς μετά το Δεκέμβριο το θέατρο εΐτανε ξεχαρβαλωμένο, με πούς καλλιτέχνες σκορπισμένους και το χτίριο δάτρητο από τα πυρά των τάνκς;

Πώς το μόνο που του άπέμενε (στο πείσμα του κ. ΓΑΒ) εΐτανε το βεστιάριο και τα μόνα πράγματα που εξαφανίστηκαν εΐτανε κάτι ένοχλητικοί φάκελλοι;

Πώς η Διεύθυνση που παρέλαβε τότε το έρειπωμένο θέατρο έκάλεσε τους πάντας να δουλέψουν για την ανασυγκράτησή του;

Πώς θερινή και χειμερινή έποχή κλείσανε με ρεκόρ παραστάσεων με όλοπρόθυμη συμμετοχή του κοινού και θερμά συγχαρητήρια όλων των ξένων που είδανε τις παραστάσεις του; Πώς για να πετύχει αυτό, λιποθυμούσανε οι ήθοιοι στα παρασκήνια από την κόυραση;

Πώς αν δεν ακούγατε τον κ. Ροντήρη και την «προστάτιδα» της Τέχνης, θα είχατε το μόνο ίδρυμα που θα μπορούσατε σήμερα να το παρουσιάσετε σε πλήρη άκμή χωρίς να κουνήσετε το άαχτυλάκι σας;

Η φιλοδοξία να ποζάρετε στο θεωρείο του θεάτρου σε μία πανηγυρική «Πρώτη» δε σας κεντρίζει να δώσετε έντολη να βάλουν μπρός τη δουλειά; Η μηπως η μανία της έκκαθάρισης έπισκιάζει όλες τις άλλες φιλοδοξίες;

δοξίες; "Αρχίστε την λοιπόν κι αυτήν, θάνατι μία πολύ διασκεδαστική και ήλαροτραγική «Πρώτη» με συγγραφέα το Λαϊκό κόμμα και σκηνοθέτη τον κ. Ροντήρη.

ΑΠΟΡΙΑ

Μας πληροφορήσαν πώς ο ξεχωριστός συγγραφέας Κοσμάς Πολίτης που από έναμισο τώρα χρόνο εργαζόταν στο Βρετανικό Συμβούλιο, και ειδικά στο τμήμα των μεταφράσεων της Άγγλοελληνικής επιθεώρησης, απολύθηκε χωρίς κανένα λόγο.

Την Άγγλοελληνική επιθεώρηση είναι γνωστό πώς διευθύνει ο κ. Γ. Κασιμίπαλης. Ρωτάμε λοιπόν, έκανε τίποτα για να προλάβει την απόλυση αυτή;

Τίποτ' άλλο.

ΠΟΔΑΠΟΣ;

Κάποιος κύριος Ντερέκ Πάτμορ άσχαλήθηκε από τις στήλες της «Βραδυής» με τις έθνικές μας διεκδικήσεις. Φυσικά δε θέλει την Άν. Θράκη γιατί βρίσκει πώς οι Τουρκοί είναι φίλοι μας.

Καθώς μαθαίνουμε πρόκειται να εκδόσει και περιοδικό με τον τίτλο «Ελληνικοί όρίζοντες.» Τάχα ίσαμε που να τους θέλει; Και μίας κ' έγινε λόγος, έπειδή τ' όνομά του δε μοιάζει για έλληνα, ρωτάμε κ' έμεις όπως ο Άριστοφάνης: «Ποδαπός ο γύνυης;»

ΝΕΑ ΕΘΙΜΑ

Ός τα τώρα στο Έθνικό θέατρο υπήρχε το έπαγγελματικό

έθιμο, —έθιμο που κατοχυρώθηκε και με νόμο—, δυό μήνες πριν από τη λήξη των συμβάσεων των ήθοιοιων, να θγαίνει άνακοίνωση που να γνωστοποιεί τα όνόματα εκείνων που καλούνται να άναγεώσουν τις συμβάσεις τους. Σκοπός του νόμου ήταν και το θέατρο να εξασφαλίσει τα στελέχη του και οι ήθοιοι που δεν έπρόκειτο να κρατηθούν, ναχουν όλη την άνεση να φροντίσουν για έργασια. Μά φαίνεται πώς αυτές οι δημοκρατικές συνήθειες δεν άρεσαν στο νέα διευθυντή. Κ' έτσι έβγαλε μία άνακοίνωση που προειδοποιεί τους ήθοιοιους ότι είναι έλεύτεροι να φροντίσουν για δουλειά και σύγχρονα φέρνει στο θέατρο 6 ή 8 μαθητές του και καλεί και μερικούς νέους από τον παλιό θίασο ν' αναλάβουν δουλειά χωρίς σύμβαση, χωρίς τίποτα. Μεγαλύτερο δείγμα άθαιρείας, στους καλλιτέχνες δε μπορεί να γίνει. Φαερώνει το... «δημοκρατικό» πνεύμα, που έννοει να εφαρμόσει η νέα διεύθυνση.

«ΕΘΝΙΚΟΙ» ΠΟΙΗΤΕΣ

Ο κ. Μανώλης Κανελλής τύπωσε ένα βιβλίο στίχων με τον τίτλο «οι Βάρβαροι». Το έργο συστήνεται θερμά από τις έθνικόφρονες έφημερίδες γιατί είναι κι ο πιο αντιπροσωπευτικός τους ποιητής. Πώς δεν τον προτείνανε και για το βραβείο Νόμπελ;

Είναι άμαρτία να μη θραυετούν «έθνικοί» σίχοι σαν κι αυτούς:

«Βλέπω πάνω σ' άλλη σκούνα — κύμα το σκαρί της κούνας! — τον Άγκο ή Καραμπέ, που σαν παίξει, το μπαρμπαούτι σκούζει με μπουνιά στο μπουτί, «Χέζω νήνη Έλλάντια, μπέ.»

ή μεγαλόπνοοι όπως αυτοί:

«Ο Καλαθρέζος έδωσε σ' ό μαγε- (ρείό τό χίτη που φιωμένος έγειρε πάνω στο «εροχότη»

ή τόσο προφητικοί:

«Κι' άριο στην πολυδαίδαλη του (χρόνου καΐαΐάρα θα πέσω να πινγώ».

(Άπό τό στόμα του και στού Θεού τ' αυτί.)

ΕΓΚΡΙΝΟΥΝΤΑΙ;

Σε άλλη σελίδα δημοσιεύουμε μερικά όνόματα από το διοικητικό συμβούλιο της «Γαλλοελληνικής Ένωσης», που συστήθηκε στο Παρίσι. Μέσα σ' αυτή θρίσκονται κορυφές της παγκόσμιας έπιστήμης και διανόησης. Παρ' όλα αυτά είμαστε άνησυχοί: περιμένουμε με άγωνία να δούμε αν θα τους έγκρινουν ο κ. Καραντώνης ο κ. Πικραγκάθης και ο κ. "Αλκης Θρύλος. "Άλλοιώς πάνε.. έβφλησαν κι' αυτοί!

Θεέ μου, γιατί μ' έκανες τόσο ώραίο!